

Nr. 7 (49)

iulie 2015

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Casa-muzeu **Nicolae Sulac** s. Sadâc, r. Cantemir

**DESCOPERĂ, DAR ȘI PĂSTREAZĂ
MOȘTENIREA ÎNAINTAȘILOR... ► pag. 1**

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)

Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)

Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*

dr. Varvara Buzilă,
*Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală*

dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, *AȘM*

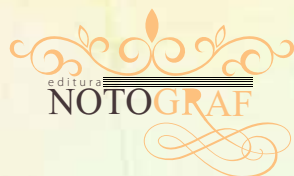
Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
*Cabinetul metodic al
Ministerului Culturii*

Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Ialoveni

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura **Notograf Prim** s.r.l.

Tipografia F.E.P. **Grafema Libris** s.r.l

Sumar

ION DOMENCO

Descoperă, dar și păstrează moștenirea înaintașilor.....1

ALA GRĂJDIANU

Clubul „Adolescentul”3

SERGIU COJOCARU

Epigrame3

DR. VASILE CHISELIȚĂ

O scurtă istorie a dansului polca: de la patrimoniul european la tradiție locală4

NOIE ROTARU

Orașului meu7

NINA GHERMAN

Biblioteca municipală „Eugeniu Coșeriu” Bălți, în pas cu Novateca8

PAVEL POPA

Dicționarul coregrafilor din Republica Moldova. **Filimon Dimcea**.....9

DR. HAB. NICOLAE BĂIEȘU

Ionel Opreșan (75 de ani de la naștere)10

Folclorista Monica Brătulescu (85 de ani de la naștere)10

Folclor distractiv pentru micuți11

RAIA ROGAC

Ambasador al culturii12

TATIANA COROI

Scopul și obiectivele disciplinei solfegiu în școala de artă14

MARIA BORTĂ

Cartea e oglinda vieții15

LIUBA STAVINSCHI

Fanfara „Plai nistrean”16

MARIANA COCIERU

O formă avangardistă — Neofolclorismul17

LILIA BALAN

Salon muzical cu genericul Laureatii festivalului-concurs național

al cântecului francofon „Chantons, amis!”19

ION DORU

Cu dor despre valea dragă20

LILIA ROGOT

Izvorul miraculos al înțelepciunii21

NINA BABII

„Vărăncău — vatră bogată”22

M. GRIGORAȘENCO

Viața nu este decât o călătorie...22

ANGELA URSACHE

Pădurea umbrește sfoara sfântă23

Simpozionul Dansul popular — expresie a spiritului românesc24

Foto și text **Ion DOMENCO**

DESCOPERĂ, DAR ȘI PĂSTREAZĂ MOȘTENIREA ÎNAINȚAȘILOR...

Tradițional deja, în prima duminică a lui cuptor, la Muzeul Etnofolcloric „Casa Părintească” din Palanca, comuna Hârjăuca, Călărași, se desfășoară inedita Sărbătoare „Sânzienele”-o gamă bogată și variată a tradițiilor și obiceiurilor din casa părintească de la țară. În ziua de 7 iulie (stil vechi n. n.) a fiecăruia an bisericesc, povestește cu harul și cumsecădenia ce o caracterizează, stăpâna Casei Părintești, Tatiana Popa, Biserica Ortodoxă face pomenirea Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, cunoscută în popor și cu denumirea de Drăgaica sau Sânziene.

Sânzienele, spune cunoscutul rapsod, își au originea într-un străvechi cult solar. Denumirea este preluată probabil, de la Sancta Diana, zeița silvestră. Sânzienele erau considerate, încă din vremea lui Cantemir, ca reprezentări fitomorfe (Florile de Sânziene) și divinități antropomorfe. În credința populară, Sânzienele erau considerate a fi niște femei frumoase, divinități nocturne ascunse prin pădurile întunecate. Spre deosebire de Rusalii, care-s reprezentări fantastice aducătoare de rele, Sânzienele sunt zâne bune. Dar ele pot deveni și forțe dăunătoare, lovindu-i pe cei păcătoși cu „lanțul Sânzienelor”...Multe alte datini și obiceiuri strămoșești poți afla, vizitând această Casă-muzeu din Codrii Călărașilor.

Muzeul „Casa Părintească” de la Palanca, Călărași a fost inaugurat

la 26 noiembrie 2000, ca muzeu de artizanat particular. Patrimoniul prezintă o casa-muzeu cu 4 camere, echipament, curte de agrement. Aici fiecare vizitator se poate întoarce în timp. Stăpâna casei este gata să vă povestească cu lux de amănunte despre obiceiurile moldovenilor, să vă învețe să croșetați, să faceți covoare sau chiar-să vă dăruiască câte ceva din rara-i colecție a zestrei neamului românesc. Deși a trecut de 70 de ani, Tatiana Popa este o femeie aparte, deosebită, este bogată: nu în aur și bani, ci în tradiții și amintiri. În satul ei, unde 90% dintre săteni sunt ucraineni, dar căroră dna Tatiana le-a transmis tot farmecul tradițiilor românești, fosta profesoară de estetică și lucrător în cultură, a reparat casa în care au locuit bunicii și părinții ei și a transformat-o într-un centru cultural de o rară valoare. Odată ce întri în curte, uiți de lux și modernism, te pomeni în gospodăria unei case țărănești, unde miroase a busuioac și cimbrisor, a plăcinte și sarmale, iar ușa este tot timpul deschisă pentru vizitatori. De cum treci pragul muzeului, în loc de papuci, primești ciupici din lână și în câteva clipe afli tainele clădirii ce datează de la 1900. „Este cuibul casei părintești, pe care am pierdut-o în 1945, când l-au arestat pe tata și l-au trimis în Siberia, iar eu cu mama, însărcinată, am rămas pe drumuri”, își amintește tușa Tatiana. „Doamne, prin câte nu ne-a fost dat

să trecem, să îndurăm atâtea nevoi. Pentru ce, mă veți întreba? Pentru că eram gospodari, patrioți ai acestui neam, ai acestui pământ? Ne-am acuiat prin păduri, pe la rude, prin case părăsite, iar aici, unde am văzut lumina zilei, era „sovietul sătesc” și deposit, tot aici era locul de întruniri ale copoilor KGB-ului. Am recuperat-o cu mare greu abia în 1999, iar în 2000 am decis să deschid un muzeu...”

...În timp ce tușa Tatiana deapăna istoria muzeului, vizitatorii (**de astă dată- un grup de jurnaliști-membri ai Asociației Jurnaliștilor de Mediu-n.n.)** trec prin odăile casei, examinând scupulos pozele îngălbenite de vreme, documentele de arhivă, articole păstrate de-a lungul anilor. Multe poți vedea în Casa Mare, unde vei afla ce se pune pe vremuri în cufărul cu zestre-modele de cămăși lungi din cânepă, costume din borangic, catrințe, barizuri, basmale, ii, covoare, lăicere, prosoape. În casa-muzeu se și lucrează. „Se brodează, croșetează, se fac haine populare, renaștem tradiția. Femeile, copiii lucrează, mai apoi le vând și-și iau 75% din preț”, explică ea. Gospodinele spun că este o șansă de a câștiga un ban în plus. De lucru în atelier nu este doar pentru locuitorii din sat dar și pentru orice turist sau vizitator, care poate încerca să facă ceva cu propriile mâini... Gazda ospitalieră ne recomandă să vizităm localitatea și pe 13 ianuarie, când este organizat un târg. Atunci locuitorii vin cu lucruri tradiționale, dar și dulciuri, pe care le vând. Vă puteți plimba cu sania sau participa la șezătorile tradiționale, ce se fac, de cele mai multe ori, sâmbăta sau duminica, cări în restul săptămânii gospodarii au grija caselor, a orățăniilor etc. Pe tot parcursul anului la Casa Părintească sânteți bineveniți, tratați cu bunăvoință și căldură. Deoarece satul are niște împrejurimi estetice naturale de o rară frumusețe (păduri, poiene, lacuri), monumente istorice și de cult (patru mănăstiri, bisericuță de lemn din satul Mândra ș.a.), cultură și biodiversitate, cei

mai tineri sânt îndemnați să-și ia de acasă corturi sau să solicite cazare din timp. La activitățile organizate aici participa meșteri populari, pictori, sculptori, colective artistice din diferite zone ale republicii, cu programe cultural-artistice de valoare. Mai poți vedea aici și colibe din nuiele și verdeață în care participanții își expun exponatele, te poți delecta cu însăși anturajul rustic ce domnește în curte-spațiile verzi, pomii fructiferi, beciul, mesele improvizate, căruța, calul etc., care întregesc de minune peisajul natural inconfundabil, fascinant de frumos. Poți participa la diversele concursuri — pentru cea mai bună zeamă de pește, pește la grătar, frigărui, plăcinte, sărmăluțe, alte bucate alese.

CONTRASTUL IZBITOR DE LA SADĂC

...Admirând Casa Părintească de la Palanca, m-am prins asupra gândului că asemenea relicve ale trecutului, ale tradițiilor noastre seculare putem și trebuie să avem în orînicare localitate. Involuntar mi-am amintit și de Casa-Muzeu a marelui nostru rapsod, Nicolae Sulac, care la începutul toamnei curente ar fi implinit 79 de ani. Acum 9 ani, la Sadăc, la baștină, a fost sfințită casa lui părintească, restabilită cu suportul oamenilor de bună credință, a rudelor și prietenilor artistului, ulterior transformată în muzeu. Manifestarea a continuat la școala din sat, unde prietenul și nănașul de cununie al artistului, regretatul

Gheorghe Marin, a adus în dar portretul imens al lui Sulac (autor- Igor Jalbă). Câțiva ani-în sat, la Casa-muzeu, la școală, în centrul raional-se organizau Festivaluri-concurs în memoria artistului...

...Până aici-toate bune și frumoase. Dar-incredibil, regretabil, strigător la cer este faptul că, după doar 9 ani, muzeul din Sadăc este într-un hal fără de hal: locașul este închis, iar casa țărănească, cuptorul de afară se surpă, șura, săiacul, masa, scaunele și alte obiecte de valoare stau sub cerul liber, deteriorându-se treptat... Autoritățile locale și fundația culturală condusă de fiica sa, Doinița (dar, afirmă dânsa, mai mult de consăteanul tatălui, Dumitru Marin), își dispută proprietatea, în diferiți ani organizând, separat(!), evenimente de comemorare a regretatului artist...

Unul din prietenii din copilărie ai rapsodului, Ilie Motârniuc, îmi povestea, că după trecerea în neființă a lui Nicolae Sulac, cei care l-au iubit au adunat bani pentru a deschide un muzeu în memoria marelui cântăreț de muzică populară în satul său natal. Cu regret, însă, continuă nea Ilie, casa memorială ridicată pe locul în care a copilărit interpretul, după modelul locuințelor țărănești din acea perioadă, clădită din chirpici, cu pereții văruiți și pragul din lut, fiind compusă dintr-o tindă și două camere, dacă nu are un stăpân, se năruie văzând cu ochii...

Din 2006, când și-a deschis ușile, aceasta urma să primească turiști și să găzduiască, o dată la doi ani, un festival de muzică în memoria lui Sulac. Acum, însă, pe lângă gospodăria improvizată, împrejmuită cu un gard de nuiele uscate, trec doar localnicii. Sătenii l-au iubit atât de mult, încât fiecare îi cunoaște cântecele, chiar și cei mai mici. Ilie Motârniuc povestește: „Casa părintească a lui Sulac era un bordei din lut, ce s-a dărâmat în timpul foametei. Tot atunci, i-au murit mama și un frate, taică-său i-a lepădat, ei au ajuns la orfelinat...Nicolae „și-a luat traista în băț” și...a plecat în lume... În timp ce lucra, mereu cânta, avea un glas tare frumos. L-a auzit cineva de la Conservator, așa a ajuns să facă studii și a dus faima republicii în toată lumea, povestește moș Ilie. Păcat că nu are nimeni jele de acest mare artist...

...Lângă poarta Casei-muzeu se află un pedestal dedicat artistului, rămas, însă, fără placa comemorativă. În curte se mai păstrează o scenă improvizată, unde pot să cânte artiștii la spectacolele organizate în memoria-i, un beci și casa paznicului, în care n-a mai intrat nimeni de câțiva ani. În curte mai este o șură, unde se prelucra lemnul, și un fereastră mecanic care a aparținut colhozului! Casa-muzeu este sărăcăcioasă, nu are mobilier, doar câteva lucruri ieftine, ponosite, ce amintesc de viața artistului: în cele două odăi sunt așternute pe jos câteva țoluri țesute din cârpe, o rogojină, câteva fotografii agățate pe pereți, valiza cu care cântărețul pleca în turnee, chei simbolice de la câteva orașe și două microfoane „de aur”, la fel, simbolice. Dumitru Marin, vicepreședintele Fundației „Nicolae Sulac”, spune că muzeul a fost jefuit de două ori și dă vina pe autoritățile locale că nu-l îngrijesc. La rândul lor, aleșii din Sadăc susțin că au mâinile legate, deoarece casa este proprietatea Fundației. „Administrația locală cere ca muzeul să fie transferat la balanța Ministerului Culturii. În acest fel va apărea funcția de conducător al muzeului și cea de paznic. Dar odată ce Fundația vrea să-l gestioneze singură, nu putem face nimic”, spun autoritățile locale. De cealaltă parte, Dumitru Marin spune că grație adresărilor insistente din partea Fundației, spre Sadăc și, implicit, spre Casa-muzeu, acum câțiva ani a fost construit un drum asfaltat...

După moartea lui Nicolae Sulac, memoria artistului a fost înveșnicită în diferite moduri. Pe lângă casa memorială, un mic muzeu a fost amenajat și în incinta gimnaziului „Nicolae Sulac” din Sadăc. Numele marelui rapsod îl poartă și cea mai mare sală de concerte din Moldova - Palatul Național din Chișinău, o stradă din sectorul Ciocana. Acum patru ani imaginea casei-muzeu din Sadăc a apărut pe mărci poștale tipărite de Sărbătorile Naționale în seria „Personalități ilustre”. Dar...fiți de acord, este foarte și foarte puțin. Artistul-legendă, artistul-nepereche, Nicolae Sulac, merită profundă și deplină noastră recunoștință-a noastră și a generațiilor ce vin.

Ala Grăjdianu,

șef bibliotecă publică, com. Obreja Veche

Clubul Adolescentul

În urma implementării Programului Novateca, biblioteca publică comunală Obreja Veche a introdus un serviciu nou prin inaugurarea Clubului „Adolescentul”. E cunoscut faptul, că în cele mai multe cazuri tinerii nu sunt încadrați în diverse activități și servicii care ar contribui la formarea lor ca personalitate, le-ar dezvolta creativitatea, le-ar înlocui părinții plecați peste hotare etc. În acest context fondarea clubului respectiv are scopul de a înregistra utilizatori noi în bibliotecă prin oferirea unor servicii creative și originale cu impact asupra membrilor comunității. Grupul țintă sunt 16 adolescenți din localitate ai căror părinți sunt plecați peste hotare. Ceremonia

de inaugurare a noului serviciu a avut loc la 16 martie curent avându-i ca parteneri APL reprezentată de primarul comunei dl Ghenadie Ganea, parohul bisericii locale „Sf. Împărați Constantin și Elena”, T. Popan, medicul de familie, Gavriș E., asistentul medical al gimnaziului „S. Moraru”, d Grier D., asistentul social comunitar, Paladi C. În cadrul trainingului *Importanța modului sănătos de viață: igiena, alimentația corectă, prevenirea viciilor (alcoolul, fumatul, drogurile, viața sexuală precoce), sportul etc.*, tinerii au primit informații utile și abilități de dezvoltare personală pentru prevenirea unor eventuale pericole la care sunt supuși în permanență. În cadrul celui de-al

doilea training „Reguli de conduită și bune maniere. Valori umane” s-a pus accent pe problemele ce țin de respectarea normelor de comportament. Membrii clubului alături de parohul bisericii locale în cadrul trainingului „Educația creștină. Sfintele sărbători de Paști,” au ajuns la concluzia, că iertarea nu este sinonimă cu toleranța, ea este mai mult decât politețea. La trainingul „Adolescenții și promovarea valorilor europene” tinerii au conchis că informațiile despre Uniunea Europeană, însemnătatea și oportunitățile ei sunt utile și binevenite.

În ultimul timp am întreprins modificări importante la programul de activități cultural - educative organizate de bibliotecă prin acțiuni mai trainice de colaborare cu instituțiile din teritoriu. În continuare vom utiliza forme și metode cât mai moderne, interesante, plăcute și utile pentru a atrage utilizatori noi și ai interesa pe cei existenți grație faptului că biblioteca dispune de tehnologii noi moderne. Suntem optimiști și credem că astfel biblioteca publică Obreja Veche va spori procesul de comunicare cu băștinașii, copiii vor frecventa mai des biblioteca, beneficiarii vor fi implicați în toate activitățile culturale organizate.

Administrația publică locală a creat condiții decente de activitate a bibliotecii, astfel devenind posibilă introducerea tehnologiilor informaționale, au avut de câștigat doar membrii comunității și în primul rând adolescenții, în slujba cărora ne aflăm zi de zi.

EPIGRAMME

Sergiu COJOCARU

ATENȚIONARE

Scumpul nostru Parlament,
E cu hoți în lege- umplut...
DNA, ordon: URGENT
Treci cu treaba peste Prut!

JAFUL BANCAR

(bem, bs, ub)

Din haznauă MILIARDUL
N-a fost șterpelit cu cardul...
L-a „țintit,” mult mai ușor,
LUNETISTUL Ilan Shor!

DLUI KLAUS IOHANNIS

(președintele românilor)

LUCRUL BINE FĂCUT

Ca lucrul excelent făcut
Să își învrednicească crezul,
Mai cadă „zidul” de la Prut
Cum a căzut și berlinezul.

VOT CONTAT

Pur și simplu, pas cu pas,
La părerea mea rămân:

Chiar de am votat un sas,-
Am ales un bun român!

ORA EXACTĂ

Urmaș din vechi ceasornicari,
E gospodar pe bune sasul...
Și, pas cu pas, va pune ceasul
La ORA ROMÂNIEI MARI!

Vasile Chiseliță, dr. în studiul artelor,
Institutul Patrimoniului cultural al A.Ș.M.

O scurtă istorie a dansului Polca: de la patrimoniu european la tradiție locală

Dr. **Vasile Chiseliță**

Dansul *Polca* își are originea în cultura populară cehă. Numele său derivă din cuvântul *půlka* sau *půl kroku*, ceea ce înseamnă „jumătate de pas”, sensul dat făcând trimitere la elementul morfologic de bază al dansului. Unele etimologii tratează cuvântul ceh *polka* și în sensul de „dans cu bătaie la sol” sau „dans de țară” — „țărănesc”. Opiniile specialiștilor converg în ideea că polca a fost inventată în una din localitățile rurale din Boemia Orientală, în jurul anilor 1830-1834. Bazat pe succesiunea unor figuri de cuplu închis, la origine acompaniat de un cântec vocal, acest dans era destinat divertismentului și amuzamentului pe la petrecerile țărănești, pe la jocul comunal sau prin tavernele satelor.

În anul 1835, polca este descoperită de muzicianul ceh Josef Neruda, cel care o prelucrează, o rafinează și o introduce în saloanele de dans din Praga¹. Pe valul comercializării tradițiilor de distracție populară, polca este preluată și promovată de către coregrafii și compozitorii vremii în mediul claselor superioare. Printre primii creatori de polci pentru uzul saloanelor burgheze a fost compozitorul Franz Hilmar. În anul 1840, coregraful praghez Raab „exportă” modelul ceh de *polcă* și îl prezintă la Teatrul *Odeon* din Paris, unde se învrednicește de un succes răsunător. Este perioada când în mediul popular al saloanelor începe, după Egil Bakka, o adevărată „nebunie a polcii”². Dansul este preluat cu entuziasm și admirație de către celebrii maeștri parizieni de dans, Cellarius și Coralli, pe atunci reprezentanții a două mari școli rivale de coregrafie. În baza modelului de import ceh, aceștia vor elabora o serie întreagă de versiuni „franceze” sau „pariziene” ale polcii *Polca française*, *Polca parisienne*.

În virtutea caracterului său exuberant, vioi și săltațeu, axată pe melodii vesele și impulsive, articulate în măsura de 2/4, grație afinităților stilistice cu vechiul contradans, dar și cu legendarul cadril european, polca dobândește o popularitate fulminantă. Prin anii 1840-1850, începe marșul triumfal al acestui dans. *Polca* se răspândește cu repeziciune în mai toată Europa, în ma-

rile centre culturale, la Londra, Paris, Viena, Stuttgart, Sankt-Petersburg și alte orașe, animând atmosfera ludică a saloanelor burgheze, a sălilor de dans, teraselor, parcurilor, restaurantelor, localurilor de petrecere și loisir, de unde va iradia cu întreaga sa forță de seducție în toate direcțiile lumii, ajungând până dincolo de ocean, la New-York, în multe alte orașe ale SUA, Canadei și Americii Latine. Nu după mult timp, polca se va răspândi și în mediul caselor mai mici de la sate.

Așadar, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, societatea occidentală pare a fi dominată totalmente de frenezia polcii. Începuse polca-mania. Simbolul acestui dans pătrunde peste tot. Numele *polca* este atribuit hotelurilor, frizeriilor, edițiilor de presă, modelelor de coafură, vestimentație, mobilă, bucatelor de restaurant etc. Burghezia manifestă un adevărat cult pentru formele de distracție și delectare cu dans, obicei preluat încă de pe vremea când *cadrilul*, *grossfather*, *tampeta*, *ecoseza*, *cotillonul*, *lanțeta*, *galopul*, *mazurca* făceau legea în saloanele buneilor. *Valsului* și, în special, *polcii* îi revine un loc aparte printre preferințele publicului burghez european, care este posedat de o veritabilă „danso-manie”. Ascensiunea acestor dansuri a fost atât de puternică, încât a reușit să detroneze dominația vechiului menuet, simbolul supremației clasei aristocratice de până atunci. Fenomenul polca-maniei simbolizează schimbările majore din sânul noii societăți capitaliste de la început de secol XIX, marcate de ascensiunea politică a burgheziei. Valsul și polca au reușit să surprindă, cum nu se putea mai bine, ritmul, temperamentul și suflul romantic al acelei epoci de transformări radicale. Aceste dansuri au produs o adevărată revoluție în coregrafia și muzica vremii. Ambele modele au consacrat o nouă filozofie a dansului modern de societate, detașată de rigiditatea și formalitatea vechilor dansuri de salut, de promenadă sau „de curtoazie” aristocratică. Polca redă cel mai bine deschiderea romantică către comunicarea liberă, sinceră și directă a partenerilor, egalitatea rolurilor în dans. Coregrafia ei pune în prim plan naturalitatea și spontaneitatea mișcărilor de cuplu închis. Dintr-un fenomen local și național, de origine cehă, *polca* se transformă într-un fenomen continental și global.

Un factor important al difuzării polcii l-a constituit afacerea capitalistă. Polca, aidoma valsului la vremea sa, a devenit marfă. Chiar și cei mai mari compozitori ai secolului al XIX-lea nu s-au putut eschiva de la oportunitățile materiale flatante, lăsând mândria la o parte³. Precedentul se crease de mult timp, cu cel puțin un secol înainte. Istoria muzicii cunoaște, că și cei mai mari maeștri, precum Haydn, Mozart, Schubert, Weber ș. a. au scris la comandă multe creații de dans. Tradiția comercială în compoziție a fost continuată de maeștrii din celebra dinastie vieneză Strauss (Johann tatăl, fiii Johann și Joseph). Pe valul cererii enorme pe piață, aceștia au creat sute de melodii de vals și de polcă. Re-

cordul absolut îi revine însă lui Johann Strauss-fiul, dirijorul renumitor orchestre de dans de la *Redutensaal* și *Sperlisaal* din Viena. În palmaresul componistic al acestuia figurează nu mai puțin de 163 de polci.

La Paris, o altă mare capitală a dansului european, eroul polcii, cadrilului și al cancanului a devenit Napoleon Musard, și el – dirijor al unei orchestre vestite de dans din capitala Franței. Animați de rentabilitatea economică, în promovarea genului de polcă concură mai toți agenții culturali ai vremii: compozitorii, editorii, maeștri de dans, operatorii de săli etc. La popularizarea acestui dans contribuie și fanfarele, teatrul, formațiile de local, maeștrii de dans, rețeaua de magazine muzicale, comerțul cu albume muzicale și manuale de dans. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, popularitatea polcii a ajuns la cote atât de înalte, încât a eclipsat marșul victorios al valsului. Pentru a face față concurenței acerbe pe piața culturală a timpului, multe dansuri noi, create pe parcursul secolului al XIX-lea, erau atașate de simbolistica polcii. Iau naștere o serie de genuri hibride, de interferență stilistică cu polca, precum *cotillon*, *polca-galop*, *polca-vals* și *polca-mazurcă*. O creație celebră de acest gen hibrid a fost polca-mazurca din opera „Robinson Crusoe” de Jacques Offenbach, jucată în premieră la Opera Comique din Paris în anul 1867, publicată într-un tiraj impresionant, în aranjamentul lui Johann Strauss (fig.1).

Sub umbrela populară a polcii, devenită între timp simbolul identității claselor de mijloc, s-au dezvoltat o multitudine de specii locale și regionale. Polca a intrat în folclorul diferitor popoare ale lumii. Ea s-a modificat, s-a ajustat tradițiilor locale

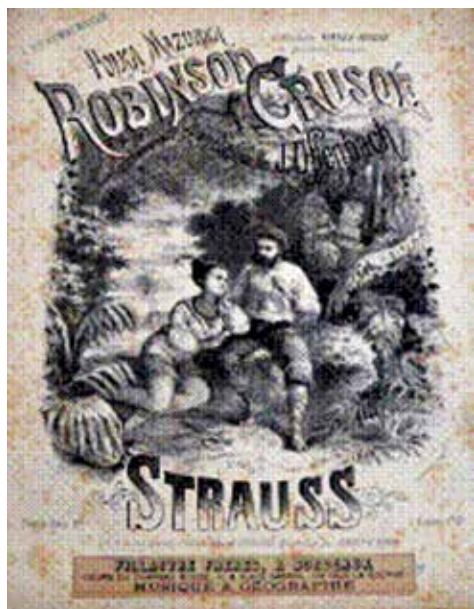

Fig.1. Polca-mazurca de J. Offenbach (1867)

și „s-a colorat etnic”, ca să spunem așa. În literatura de specialitate găsim o mare varietate de polci, a căror titulatură revendică deseori o anumită origine națională: franceză, poloneză, germană, suedeză, finlandeză, americană, braziliană, peruană, mexicană etc. În Țările Baltice, spre exemplu, majoritatea dansurilor tradiționale se axează pe melodii de polcă. În categoria acestora intră *Subatele* letonă, *Sudmalinas* lituaniană și *Ianka* belorusă. În folclorul suedez, polca formează un gen distinct de

dans, evoluând alături de *schottis*, *rheinlander*, *two-step* și *foxtrot*. Ea simbolizează viața rurală, fiind categorisită deseori cu apelativul local „bonnjazz”, ceea ce înseamnă „distracție a țăranilor” sau „distracție a fermierilor”.⁴ Sub denumiri ca *Hamborgar*, *Skotsk*, *Hoppvals* și *Galop*, polca se răspândește și în folclorul norvegian⁵, iar sub numele german *Schottische*, ea a fost asimilată, prin anii 1870-1880, în folclorul finlandez⁶. O mare diversitate de polci cunoaște muzica tradițională austriacă. Melodiile de polcă constituie specialitatea formațiilor populare de fanfară și a muzicii de acordeon. Polcile austriece se caracterizează printr-un caracter teatral, comic și foarte distractiv. Unele melodii au denumiri speciale, al căror sens trimite la anumite aspecte de conținut ale dansului: figurile-cheie, tempo-ul de execuție sau originea creațiilor. Astfel, *Krebspolka* este „polca racilor, un dans cu mișcări îndărăt”, *Kreuzpolka* — polca cu figuri în formă de cruce, *Kuckuckspolka* — polca cu scandări la comandă „cu-cu”, *Polka-schnell* — polca în tempo rapid, *Studentenpolka* — polca studenților ș.a. În cultura Statelor Unite, cercetătorul Charles Keil evidențiază șase stiluri principale de polcă, printre care două „slave” (polca poloneză și slovenă), două „germane” (polca germană și cehă) și două „sud-vestice” (polca mexicană și papago-pimană). În opinia autorului, polcile americane tind să rețină în titulatura lor „anumite calități persistente ale identității etnice”⁷ a comunităților reprezentate.

Din cele relatate mai sus putem conchide, că pe parcursul secolelor XIX-XX, polca a avut o răspândire geografică transnațională și transcontinentală. Ea a fost adoptată de multe popoare și culturi ale lumii. Dintr-un fenomen local, tradițional și național ceh, polca s-a transformat într-un fenomen global, modern și universal. Ascensiunea globală a polcii nu putea să ocolească spațiul cultural românesc și să nu aibă nici o influență asupra muzicilor tradiționale, inclusiv asupra celor din spațiul Bucovinei și al Basarabiei, zone tradiționale de contact intercultural.

POLCA ÎN CULTURA AUTOHTONĂ

Istoria răspândirii polcii în cultura română/moldovenească diferă de la o regiune etnografică la alta. Astfel, în Bucovina, incorporată Imperiului Habsburgic în anul 1775, primii mesageri ai culturii europene au fost funcționarii austrieci. Un rol important în popularizarea muzicii europene le-a revenit fanfarelor militare, numite „capelle”⁸. Muzica europeană se impune în cadrul diverselor serbări și procesiuni oficiale din Cernăuți, devenită capitala noii provincii din sud-estul Austro-Ungariei. Un context favorabil popularizării muzicii europene îl ofereau și saloanele muzicale, balurile, restaurantele, cafelele, terasele din Cernăuți, de unde, firește, nu puteau să lipsească renumitele valsuri, polci și galopuri vieneze la modă. În jurul anului 1807, începe importul regulat de instrumente muzicale europene, ceea ce stimulează interesul publicului local pentru educația muzicală. Încep să se organizeze turnee și concerte, se deschid magazine muzicale, se comercializează ediții muzicale, se dau lecții particulare de pian și vioară cu profesori veniți de la Viena și din alte centre culturale ale Europei. Orașul Cernăuți se renovează. Apar noi edificii, construcții edilitare, magazine, piețe și străzi moderne, acoperite cu pavaj din piatră prelucrată. Capitala Bucovinei tinde să imite ținuta metropolei. Din a

doua jumătate a secolului XIX, orașul Cernăuți devine un important centru cultural și economic. El procură o mare faimă în centrul Europei, fiind supranumit „mica Viena”. Trupe de actori, muzicieni și profesori din Occident vin să-și etaleze aici măiestria. Istoricii îi amintesc pe renumitul virtuoz al pianului Franz Liszt (1847), violonistul Karl Lipinski, profesorii de pian Knapp, Konopasek, Rowinski, Skral ș. a. În anul 1862, ia naștere *Societatea filarmonică*, se inaugurează *Teatrul muzical-dramatic din Cernăuți*, construit după modelul celui din Viena. Aceste instituții oferă un nou imbold difuzării formelor de cultură occidentală. Muzica europeană la modă sună în spectacolele de teatru, vodevil, comedie și operetă. Melodiile de dans vieneze sunt interpretate de fanfare în sălile de spectacol, saloanele de dans, în parcuri, pe terase, la serbări, procesiuni, promenade etc. Lăutarii bucovineni au prilejul să le asculte și să le preia la auz. Pe această cale, vor fi asimilate în repertoriu polcile austriece și germane foarte populare în epocă: *Șnel-polca*, *Craiț-polca*, *Clazir*, *Ziben*, *Șotișa*, *Oira* ș. a. Procesul împrumuturilor culturale este favorizat și de factorul demografic, de contactele cu comunitățile coloniștilor germani (șvabi), polonezi și slovaci, aduse cu generozitate în Bucovina, în valuri succesive, după anul 1800, de către autoritățile austriece.

În Basarabia, contactul cu formele occidentale de cultură se intensifică din deceniile doi-trei ale secolului XIX, odată cu anexarea teritoriului la Imperiul Țarist (1812). Printre primii mesageri ai muzicii europene în regiune sunt fanfarele militare rusești. Un rol important în diseminarea formelor de dans european îl procură balurile, spectacolele cu „dansuri costumate”, petrecerile dansante, organizate regulat la Clubul nobilimii din Chișinău, seratele particulare duminicale, găzduite de casele boierilor locali Catargi, Cantacuzino, Kesso, Krupenski, Moruzi, Donici, Katacazi, Râșcanu-Derojinski, Cristi, Suruceanu, Russo ș. a.⁹ Alături de *vals*, *poloneză*, *mazurcă*, *cadril* și *lancier*, de o popularitate furibundă se bucură și *polca*. În anul 1877, la Chișinău se inaugurează Teatrul lui Grossman, care favorizează enorm organizarea spectacolelor, concertelor și reprezentațiilor cu dans modern. Cu timpul, aici se înrădăcinează tradiția, ca după fiecare spectacol, publicul să fie delectat cu muzică de fanfară, cu serate de dans, cu jocurile-concurs „serpentina” și „confetti”, cu scenete comice de mare atracție, numite „lupta florilor”, „poșta” ș. a.¹⁰

Receptivi la noutățile muzicale ale vremii, lăutarii preiau la auz unele melodii europene, în primul rând, valsul, polca, mazurca, vengherca, marșul, astfel încât să fie pe gustul tuturor. Dorind să se pună în acord cu preferințele noului public urban, repertoriul lor se îndreaptă spre ceea ce noi am numi azi „demers globalizant”¹¹. Polca, valsul și mazurca se interpretează mai întâi pe la petrecerile, chefurile, nunțile, jocurile urbane, iar peste puțin timp - și în mediul rural. Deja pe la 1862, ofițerul rus A. Zașciuk semnalează pătrunderea polcii și valsului, „în forme caricaturale”, pe la horele sătești din Basarabia¹². Relatări în acest sens sunt prezente și în paginile *Buletinului eparhial din Chișinău*. Într-un articol din anul 1878, spre exemplu, preotul paroh din satul Isacova-Orhei consemnează faptul că la jocul duminical tinerii preferă nu numai dansurile vechi moldovenești, executate în grup și în cerc, ci și pe cele ce sunt practicate de „păturile civilizate”, făcând aluzie la dansurile moderne din epocă¹³.

Cercetările etnografice din perioada interbelică, efectuate în comuna Cornova-Orhei (1931), spre exemplu, au relevat faptul, că după mai mult de 70 de ani de circulație orală, polca se folclorizase. Ea intrase profund în sfera tradiției rurale din Basarabia și nu mai făcea obiectul unei segregări, delimitări, marginalizări sau respingeri culturale. Polca era „internalizată” în așa măsură, încât constituia un element indispensabil al repertoriului. Sociologul Anton Golopenția menționează faptul, că localnicii cornoveni tratau deja modelele europene, printre care *Polca* (polica) *Valsul* (valițu) și *Cadriul* (cadrelu), ca fiind dansuri vechi, autohtone, moștenite din „răzbunei” (bătrâni – *n.n.*). Ele fuseseră asimilate atât de bine în repertoriul local, încât făceau corp comun cu dansurile locale mai vechi: *Sârba*, *Bulgăreasca*, *Jocul mare*, *Chiriacul*, *Sâsâiacul*, *Că(vă)rășelul*, *Șaierul* ș. a. „Vechile” dansuri europene vor fi urmate, în perioada interbelică, de asaltul noilor genuri populare, venite de peste Ocean: din Caraibe, America de Nord și America Latină. În ritmul alert al schimbărilor, țăranii nici nu reușeau să rețină corect denumirile noilor dansuri. Bulversați de situația creată, ei se vedeau nevoiți să aplice noilor „intruși” denumiri sau etichete aproximative, cum ar fi, spre exemplu, „cimișul” pentru *Chymmy*, „donstep” pentru *One-step*, „foxtronul” pentru *Foxtrot*, „croiala” pentru *Creola* etc. La Cornova – conchide autorul, — repertoriul satului era „cu danțurile aproape ca la oraș” și se modifica de la un an la altul¹⁴. În baza cercetărilor rurale în zona de Centru, în Câmpia Sorociei și în Valea Nistrului de Jos, folcloriștii P. Ștefănuță¹⁵ și V. Popovici¹⁶ atestă și ei faptul, că polca ajungea să depășească cota de 20-23% din totalul pieselor solicitate lăutarilor pe la hore. Alternanța dansurilor de perechi cu cele de cerc constituia deja un principiu în desfășurarea jocului duminical de la sate.

Opiniile cercetătorilor români converg în ideea că geneza dansurilor de cuplu în cultura națională se datorează evoluției comune în contextul central-european „de-a lungul a cel puțin trei secole”¹⁷. Astfel, tradiția coregrafică românească a fost predispusă să integreze o serie întreagă de dansuri central-europene, reprezentate de tipurile locale *Polca dreaptă*, *Învârtita dreaptă* și *Hora-polcă*. Ponderea acestora în repertoriul coregrafic național constituie, în opinia lui Andrei Bucșan¹⁸, circa 12,7 %. De o frecvență sporită se bucură polca în zonele etnografice ale Moldovei și Bucovinei, unde ea circulă în paralel cu tipurile mai vechi „de doi” țărănesc, precum *Ciobănașul*, *Ațica*, *Baraboiul*, *Polca șchioapă* ș. a.¹⁹ Rolul important al jocurilor de doi este atestat în lucrările lui Const. Costea²⁰, A. Ciornei, Gh. Rădășanu Mureș²¹ și altor cercetători. Ca și categorie coregrafică distinctă, *Polca roată* figurează și în volumul special, dedicat patrimoniului cultural imaterial din România²². Dicționarul jocurilor al lui G.T. Niculescu-Varone pune în valoare o mare varietate de termeni populari la temă, printre care: *polca bătrânească*, *polca dreaptă*, *polca mare*, *polca lui Guliă*, *polca din Căbești*, *polca din Lăzăreni*, *polca lămâița*, *polca lipovenească*, *polca mare*, *polca-n doi pași*, *polca nemțească*, *polca-n marș*, *polca pe bătaie*, *polca pe furate*, *polca pe mințite*, *polca șapte pași*, *polcuța* ș.a. Prezența bogatei terminologii în vocabularul popular constituie în sine un indiciu clar al circulației, funcționării, localizării și asimilării profunde a acestui dans în tiparele culturii tradiționale. Diversele denumiri scot în prim plan marea varietate de figuri, ținute,

formații de joc, versiuni locale, lăutari interpreți, origini etnice, cu care se identifică funcționalitatea polcii.

Investigațiile actuale de teren în Republica Moldova și nordul Bucovinei (regiunea Cernăuți) relevă faptul că oamenii simpli de la sate recurg, de obicei, la o clasificare binară a repertoriului de dans, luând drept criteriu „forma jocului”, adică modul în care se prind partenerii în joc. Astfel, prima clasă formează „horele” – dansurile de cerc comun, în care partenerii (de sexe opuse sau nu) sunt prinși de mâini sau de umeri, iar a doua – „polcile”, simbolul dansului de cuplu, în care partenerii de sexe opuse sunt prinși câte doi.

În concluzie, putem afirma, că melodiile de polcă se bucură de o mare viabilitate și diversitate tipologică. După număr și frecvență în contextul jocului duminical, polcile egalează pe alocuri melodiile vechi de dans țărănesc: hora, sârba și bătuta. Grație circulației sporite, polca a dezvoltat o mare varietate de modele, în care se reflectă variatele funcții coregrafice, influențe culturale și tendințe stilistice de natură endogenă și exogenă. Pe parcursul a peste 150 de ani, polca s-a „legitimat” și s-a „naturalizat” ca produs al culturii muzicale autohtone. Ea reprezintă astăzi un exemplu clasic de adopție și integrare profundă a unui gen muzical popular european în tradiția locală din Moldova/Basarabia și Bucovina.

Referințe bibliografice:

1. Школьников, Л. Рассказы о танцах. Москва, 1966, p.13.
2. Bakka, Egil. The Polka before and after Polka. In: *Yearbook for Traditional Music*, Vol.33, 2001, p. 39.
3. Schonberg, Harold C. Viețile marilor compozitori. Traducere A.I. Ionescu. București: Lider, 1997, p.
4. Edström, Olle. From Schottis to Bonnjazz – some remarks of the construction of swedishness. In: *Yearbook for Traditional Music*, Vol.30, 1999, p.27-41.
5. Bakka, Egil, op.cit., p.37-47.
6. Talve, Ilmar. Finnish Folk Culture. Helsinki: Finnish literature society, 1997, p.262.
7. Keil, Charles, and Angeliki V. Keil. Polka happiness. (Visual studies). Philadelphia: Temple University Press, 1992, p.3.
8. Rusu, Liviu. Muzica în Bucovina. În: *Muzica românească de azi*. Ediție scoasă de Prof. P. Nițulescu, redactor G. Breazu. Cartea Sindicatului Artiștilor instrumentiști din România. București: Mărvan, 1939, p. 799.
9. Bezviconi, Gheorghe. Profiluri de ieri și de azi. București, 1943, p. 237.
10. Бессарабская жизнь, 1911, Nr. 38, 16 februarie, p.1.
11. Rădulescu, Speranța. *Taraful și acompaniamentul armonice în muzica de joc*. București: Editura Muzicală, 1984, p. 42-43.
12. Зашук, А. Материалы для географии и статистики России. Бессарабская Область. Санкт-Петербург, 1862, p. 489.
13. Кишинёвские епархиальные ведомости, №12, 15-30 июня 1878, p.490.
14. Cornova. Autorul proiectului și coordonator dr. Vasile Șoimaru. Chișinău: Museum, 2000, p. 192.
15. Ștefănuță, Petre. Hora în regiunea Iurcenilor. În: *Sociologie Românească*, anul II, 1938, nr. 10-12, p. 537-543.
16. Popovici, Vasile. *Cântecul popular la Copanca*. Chișinău: Tiparul Moldovenesc, 1939, p. 7-9.
17. Dejeu, Zamfir. Dansuri tradiționale din Transilvania, Tipologie. Cluj-Napoca: Clusium, 2000, p. 335-356.
18. Bucșan, Andrei. Specificul dansului popular românesc. București: Editura Academiei R. S. Române, 1971, p. 79.
19. Bucșan, Andrei. Clasificarea morfologică a dansurilor populare. In: *Revista de Etnografie și Folclor*, tom 12, nr.3, București, 1967, p. 181.
20. Costea, Constantin. *Geneza și evoluția dansului de perechi în spațiul fol-*

cloric transilvănean. În: *Memoriile Comisiei de Folclor*, tomul III, 1988. București: Editura Academiei Române, 1992, p. 63-89.

21. Ciornei, A., Rădășanu Mureș Gh. Jocuri populare bucovinene. Suceava: CJCES, 1981.
22. *Patrimoniul cultural imaterial din România. Repertoriu. I*. București: CIMEC – Institutul de Memorie Culturală, 2009, p. 62-77.
23. Niculescu-Varone, G.T., Găinaru-Varone, Elena C. Dicționarul jocurilor populare românești. București, 1979, p. 140.

Noie Rotaru

ORAȘULUI MEU...

Pe-o colină și pe-o vale,
La hotar de codru des
Un oraș destins se vede,
Mult mi-i dor de el ades

Oraș tihnit, cu pîine coaptă
Spre tine-n zbor cocorii vin
Și teiul dulce ne îmbată,
Cu grîu și flori e dealul plin.

Mi-au trăit aici străbunii,
Au cinstit acest meleag
Teleneștiul-cîntec dulce,
Bunul meu oraș și drag.

Rîulețul te cuprinde -
E Ciulucul meu bătrîn,
Limpezi ape curgătoare
Întristarea mi-o alin.

Vezi cum timpul nu ne cruță
Mai cărunți, tot mai pustii...
Iar Ciulucul cu ape repezi...
Ne simțim iarăși copii.

În Satul Vechi un foc în vatră
Trosnind în lemne, mistuind
Ca Phoenixul pe steagul galben
Cu aștrii alătura sclipind.

Oraș străvechi – popor evreu
Șalom îți spun primăvăratice
Dar am plecat, mi-ai fost destin...
Salut, leheem însinguratic..

Teleneștiul meu duios
În patru porți m-aștepți cu dor
Cu neam, și flori, cu struguri dulci...
Rămîi, rămîi nemuritor...

Oraș tihnit, cu pîine coaptă
Spre tine-n zbor cocorii vin
Și teiul dulce ne îmbată,
Cu grîu și flori e dealul plin.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ

Eugeniu Coșeriu, Bălți, în pas cu Novateca

Anul 2014, Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” Bălți l-a încheiat cu un eveniment important atât pentru bibliotecă, cât și pentru municipiu – Inaugurarea Centrului de Formare ce va activa în cadrul Programului Național „Novateca”. Ziua de 16 decembrie a fost o adevărată sărbătoare pentru bibliotecarii noștri și membrii comunității bălțene. Cu adevărat solemn a fost momentul tăierii panglicii de către directorul Programului „Novateca”, Evan Tracz, vice-primarul de Bălți, Alexandru Usatâi și directorul bibliotecii, Ludmila Ouș. La activitate a fost prezentă și dna Vera Caraulan, șefa Secției cultură, Primăria mun. Bălți, care s-a implicat activ în derularea cu succes a proiectului respectiv.

La deschidere, s-a menționat însemnătatea programului „Novateca” în modernizarea bibliotecilor publice din Republica Moldova. Cu un mesaj de felicitare au venit și partenerii noștri, voluntarii Corpului Păcii în mun. Bălți. Ne-am bucurat și de oaspeți de la bibliotecile publice din zona de Nord.

Aflându-ne în ajunul sărbătorilor Crăciunului și Anului Nou, nu s-a uitat nici de tradițiile naționale ale moldovenilor – bibliotecarii și-au urât și semănat oaspeții.

Deschiderea Centrului de Formare Bălți e un bun început spre noi oportunități de a oferi comunității locale acces gratuit la informație și de a dezvolta noi servicii pentru utilizatori.

Centrul a fost dotat cu 12 computere performante conectate la Internet și alte noi tehnologii. Primii care au fost instruiți în cadrul Centrului de Formare au fost biblio-

tecarii din satele comunale Sadovoe, Elizaveta și cei ai Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu”. Cursul Utilizarea IT și Managementul calculatoarelor a fost livrat în două cicluri pentru 20 de bibliotecari. Fiecare curs se începea cu atelierul „Biblioteca Modernă”, în cadrul cărui bibliotecarii au reflectat împreună asupra conceptului de Biblioteca Modernă – un Centru Comunitar de avergură. Modernizarea bibliotecilor înseamnă schimbarea mentalității și atitudinilor atât ale bibliotecarilor, cât și ale membrilor comunității.

Începând cu luna ianuarie 2015, vor beneficia de instruire în utilizarea IT persoanele de vârstă a treia de la Clubul „Veteranul”. O parte din ei au fost prezenți la inaugurarea centrului și au manifestat dorința de a se instrui pentru a comunica prin rețele sociale. E o vârstă când mai au nevoie de o simplă comunicare pentru ore de recreare și manifestarea hobby-urilor. În programul instruirii, se va ține cont de acele rețele sociale care, prin diverse programe, vor facilita îmbătrânirea activă.

Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” deja se afirmă ca o instituție de tip nou – Centru cu acces public la informație care va oferi activități de instruire, loc de comunicare și socializare a diferitor categorii de beneficiari din comunitate.

Semnarea acordului de colaborare între Consiliul mun. Bălți și AO IREX Moldova a deschis larg ușile unui triplu parteneriat între autoritatea publică locală, IREX Moldova/NOVATECA și Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți, parteneriat ce a început să dea roade chiar din momentul susținerii Bibliotecii de către APL în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor minime (spațiu reparat, mobilier, electricitate cu punere în contact cu pământul, Internet în bandă largă etc.). Și iată acum „Novateca”, cu livrarea de tehnologii informaționale și instruirea bibliotecarilor.

Pavel Popa, cercetător științific, institutul de filologie, AȘM

Dicționarul coregrafilor din Republica Moldova

Filimon Dimcea

Coregraful **Filimon Dimcea** s-a născut la 2 mai 1957 în familia lui Maxim și Tudora (Domenico) Dimcea din satul Cociulia raionul Comrat (astăzi Cantemir). Este cel de-al șaselea copil, mezinul ceilați cinci fiind Margareta, Dumitru, Tamara, Domnica și Boris. Tata a muncit în calitate de șef al sectorului zootehnic, iar mama a lucrat în colhoz la strânsul tutunului.

Mama îl numea Filuță. A absolvit școala medie din satul Cociulia (1964-1974), Școala de Luminare Culturală „Elena Sârbu” (astăzi Colegiul de Arte „Nicolae Botgros”) din orașul Soroca (1978-1980) și trei ani de studii la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu” din Chișinău (secția fără frecvență, Facultatea Culturologie, 1986-1989).

Activitatea profesională și-a început-o în anul 1981, îndată după absolvirea Școlii de Luminare Culturală „E. Sârbu” în calitate de director al casei de cultură din satul de baștină (1981-1991). În acest timp a pus temelia ansamblului de dans popular „Mocăncuța”. În 1991 părăsește postul de director și este încadrat în activitatea ansamblu-

lui de dans popular „Mocăncuța”, participanții fiind tinerii și vârstnicii cociuleni. Numele ansamblului vine de la numele dansului folcloric „Mocăncuța” cules de dl Dimcea de la moș Ștefan Avram în vârstă de 80 ani, dar și de la ocupația de bază a localnicilor – oieritul. În anul 1995 activitatea coregrafului Filimon Dimcea și a formației pe care o diriguiește cu succes este învrednicită cu titlul onorific de colectiv „model” oferit de către Ministerul Culturii. Repertoriul formației „Mocăncuța” este constituit din jocuri folclorice culese de Filimon Dimcea din localitatea respectivă: *Vengherca, Oira, Mocăncuța, Pinte-nașul, Legănata* ș.a.

De asemenea a montat mai multe dansuri a căror pași sunt autentici, culeși din vatra Cociuliei, cum ar fi: *Hora și Sârba de la Valea Morii, Hora de la Verdeșeni*, Valea Morii și Verdeșeni reprezintă cele două părți din trei în care este împărțit satul. Filuță este din Valea Morii, prima parte, dar și locul de unde a pornit întemeierea satului, cea de-a treia parte poartă numele de Coada Râchii.

Din marele respect față de săteni, de tradițiile populare băștinașe, dar și față de regretatul Mihai Batâr, conducătorul artistic al ansamblului de cântec și dans folcloric „Semănătorii” din localitate, din 2014 Filimon Dimcea este și diriguitorul formației respective studiind amănunțit și profund comorile autentice spirituale ale Cociuliei.

Din anul 2010 Filuță Dimcea organizează al doilea colectiv (copii) care promovează jocul folcloric

din Cociulia – studio de cultivare a dansului popular pentru ansamblul „Mocăncuța”, formație care interpretează jocurile folclorice prezente în cadrul Horei satului dar și a obiceiurilor și tradițiilor locale.

Împreună cu ansamblul „Mocăncuța” a prezentat arta coregrafică a satului la Festivalurile naționale: *La vatra Horelor, Nufărul alb, or. Cahul*, În amintirea lui Ion Bazatin ș.a. De asemenea au participat și la festivaluri internaționale: *Dunărea de Jos, or. Galați*, din orașul Sfântul Gheorghe, din or. Botoșani, etc.

Coregraful Filimon Dimcea este organizatorul și fondatorul festivalului „Jocul din strămoși lăsat”, sărbătoare ce se desfășoară în satul de baștină Căciulia, participanții fiind formațiile de dans popular din sudul republicii. Anul acesta a avut loc cea de-a treia ediție, prima s-a desfășurat în anul 2009.

Filuță Dimcea este îndrăgostit de portul popular cociulean, poezie, de obiceiurile și tradițiile neamului, fapt confirmat de mai multe publicații în ziarul raional – *Dor de Horă, Din Horă vine neamul nostru, Obiceiuri și tradiții*, dar și confecționarea costumului național pentru formațiile artistice din localitate în baza portului local de sărbătoare ș. a. Dl Dimcea este colecționar al prosopului de ritual și al ornamentelor tradiționale ce reprezintă fan-tezia și creativitatea tradițională a omenilor din Cociulia, de la origini până în prezent.

Este căsătorit, are două fiice – Tatiana și Dora, este bunel de patru ani, pe nepoțel îl cheamă Marcu.

Dr. hab. Nicolae Băieșu

IONEL OPRIȘAN

(75 DE ANI DE LA NAȘTERE)

Folcloristul și literatul Ionel Oprișan s-a născut la 17 aprilie 1940 în satul Vădeni-Cavadinești, jud. Galați. După școala elementară (în satul natal, 1946-1950; și în Gănești, același județ, 1950-1953) și cea secundară (în comuna Penea, 1953-1956), a lucrat un timp (1957) ca funcționar la o cooperativă de consum din satul Vădeni, apoi ca învățător în Negrilești, jud. Vrancea (1957-1958). În 1958 a susținut examenele de admitere la Facultatea de Filologie a Universității din București, pe care a absolvit-o cu succes în 1963. De atunci și până în prezent Ionel Oprișan activează la Institutul de Teorie Literară „G. Călinescu” din București. În anii 1974-1975 a făcut cursuri de specializare în Republica Federativă Germania.

Astăzi doctorul în filologie Ionel Oprișan e secretar științific la Institutul bucureștean menționat. Colaborează la publicațiile: *Limbă și literatură*; *Scântea*; *Revista de istorie și teorie literară* ș. a. În folcloristică e cunoscut prin cele două culegeri ale sale. Prima e *Folclor din Moldova de Jos* (București, 1969). Cartea conține 900 de texte poetice culese și publicate în forma lor autentică: cântece de înstrăinare, balade, poezie a

obiceiurilor calendaristice și de familie, descântece, vrăji ș. a.

Pe baza materialelor concrete, alcătuitorul culegerii vorbește despre modificările ce au avut loc, mai ales în secolul nostru, în folclorul din Moldova de Sud, ca de altfel și în creația poetică a tuturor popoarelor europene: dispariția unor balade, a multor opere folclorice de ritual ș. a. Fenomenul acesta e determinat de marile schimbări în domeniul economiei, traiului, culturii poporului.

Cea de a doua culegere de folclor a lui Ionel Oprișan este Nicolae Densușianu, *Vechi cântece și tradiții populare românești. Texte poetice din răspunsurile la „Chestionarul istoric”* (1983-1987) (selectarea textelor, studiu introductiv, note, indici, glosar de..., București, 1975).

Ionel Oprișan a elaborat și publicat în limbile română și germană câteva studii folcloristice referitoare, în primul rând, la proza populară: *Preliminarii la o poetică a legendei populare românești* (*Limbă și literatură*, 1978, nr. 4); *Structura artistică a legendei populare românești* (*Idem*, 1974, nr. 2) ș. a. În repetate rânduri Ionel Oprișan a fost oaspete la Institutul de Literatură Uni-

versală „A. M. Gorchii” din Moscova, la Institutul de Limbă și Literatură al AȘ a RSSM. Ultima dată în republica noastră a fost în decembrie anul trecut, când, împreună cu colaboratorii Institutului de Limbă și Literatură, a proiectat pe viitor contacte ale literaților din Chișinău și din București, ale publicațiilor *Revista de istorie și teorie literară* (Institutul bucureștean) și *Revistă de lingvistică și știință literară* (Chișinău). În timpul aflării sale în Basarabia Ionel Oprișan a luat parte la câteva cercetări folcloristice de teren, împreună cu Grigore Botezatu, Sergiu Moraru, Victor Cîrimpei.

Cu ocazia împlinirii de către Ionel Oprișan a vârstei de 75 de ani colegii, prietenii, cunoscuții din Republica Moldova îi urează mulți ani, sănătate, succese în muncă.

FOLCLORISTA

MONICA BRĂTULESCU

(85 DE ANI DE LA NAȘTERE)

S-a născut la 13 iulie 1930 în or. Craiova, România. A absolvit Facultatea de Filologie (Secția de limbă și literatură engleză) a Universității din București (1953).

A activat ca cercetător la Institutul de Etnografie și Folclor din București (1955-1982). A luat doctoratul la filologie la Universitatea din București.

În 1982 a emigrat în Israel, unde a fost angajată ca cercetător la Centrul de Cercetări Folcloristice al Universității din Ierusalim (1984-1988), pentru culegerea și studierea tradițiilor populare ale evreilor proveniți din România.

S-a ocupat cel mai mult de studie-

rea colindelor și colindatului la români. A elaborat și editat lucrări importante în acest domeniu: culegerea *La luncile soarelui: Antologie a colindelor laice* (București, 1964; 317 p.); studiul de sinteză *Colinda românească* (1981; 350 p.). Lucrarea a doua se constituie dintr-un amplu studiu despre colinde și un indice tipologic și bibliografic. Sunt dezvoltate variate aspecte: cele mai vechi mențiuni despre colinde; termenul respectiv; obiceiul, substratul mitologic; influența creștină; tipologia; versificația ș. a. Indexul tipologic și bibliografic cuprinde secvențele: colinde protocolare; cosmogonice; profesionale; flăcău și

fată – iubiți și pețitori; familiale; despre curtea feudală; edificatoare și moralizatoare; biblice și apocrife; colinde-baladă; colinde-cântec. Rezumatul scurt al fiecărui tip se dă în română și engleză, urmat de bibliografia variantelor publicate în volume și a celor existente în Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu” din București. Lucrarea este un instrument de lucru de mare preț pentru cercetători.

M. Brătulescu a lăsat în manuscris dactilografiat, gata pentru tipar, la Institutul de Etnografie și Folclor, lucrarea valoroasă *Lirica de dor*, elaborată în cadrul proiectului *Colecția națională de*

folclor. Folclorista a mai întocmit și editat două culegeri de creații populare orale: *Ghicitori și proverbe*, I, II (Introduce-re, selecția textelor, glosar; publicată cu numele până la căsătorie – Monica Rahmil) (București, 1957; 784 p.); *Cântece și strigături populare noi* (București, 1966; 174 p.; în colaborare). A publicat 17 studii pe diferite teme: *Ghicitoarea: Elemente de structură stilistică* (1966); *Câteva tipuri de metaforă în folclor* (1966); *Câteva considerații asupra colindelor cu cerb* (1969); *Substratul mi-*

tologic al colindei (1977) ș. a. În Israel, M. Brătulescu a scris și publicat proză. Este relevantă cartea *Răsunete din Caucaz și alte povestiri* (SUA, 2001), în care evocă destinele câtorva femei pe fundalul antagonismelor interreligioase și interetnice din Georgia, România, Israel. Cartea are și caracter autobiografic.

M. Brătulescu s-a stins din viață la 9 februarie 2009.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Datcu I., *Dicționarul etnologilor români. Autori. Publicații periodice. Instituții. Mari colecții. Bibliografii. Cronologie* /Ed. a III-a, revăzută și mult adăugită, București, 2006;
2. Golopenția S., *Monica Brătulescu // Răstimp* (Drobeta-Turnu-Severin), 2009, nr. 4 (50);
3. Cristofor I., *Monica Brătulescu // Idem*;
4. Datcu I., *Scrisori de la Monica Brătulescu // Idem*.

FOLCLOR DISTRACTIV PENTRU MICUȚI

Textele de literatură populară ce însoțesc mișcările și jocurile copiilor mici, treptat mai complicate, capătă o mai pronunțată orientare pedagogică, unele prefăcându-se în adevărate lecții. Astfel intră în funcție așa-numitele *zăbovele* folclorice.

Se cuvine a nu confunda *zăbovelile* cu jocurile propriu-zise ale copiilor. La jocuri participă, de obicei, câțiva copii și ele au de cele mai multe ori direcție sportivă, iar textele poetice au doar un rol auxiliar. La *zăbovele* textele au o importanță primordială. Pe de altă parte, există calități asemănătoare între *zăbovele* și alte scurte poezii, cântece, folosite de cei în vârstă pentru distrarea micuților.

Cercul de obiecte și fenomene reflectate în *zăbovele* e mai larg ca cel din folclorul așa-zisului „dădăcit” cu toate că nici aici încă nu avem ori aproape nu avem noțiuni abstracte, care să corespundă posibilităților de cunoaștere ale copiilor cu vârsta până la 3 ani.

Zăbovelile dezvoltă atenția copiilor le dă unele noțiuni și norme de morală. Deci, mai mult ca în cântecele de leagăn și ca în folclorul dădăcitului, procedeele artistice al *zăbovelilor* se sprijină pe cunoștințele celor ce creează asemenea opere artistice, pe psihicul micuților la vârsta respectivă.

E foarte interesantă din punctul de vedere al funcției sale peda-

gogice *zăboveala*-numărătoare *Degetele*. Mai întâi de toate, ea e folosită pentru a-l liniști pe copilul ce plânge. Dacă acesta plânge pentru că și-a lovit un deget, apoi cineva dintre cei mari îi ia mână în mână sa și îi arată pe rând toate degetele, începând cu cel mare, și rostește: „Aista-i urs,/ Aista-i ursoaică,/ Aista lup,/ Aista-i lupoaică,/ Aista-i vulpoaică,/ Are coadă lungă, Vine să te mpungă”. În momentul acesta interpretul îndreaptă spre copil mâna, parcă ar vrea să-l împungă și zice: „Bu-u-uu!” Micuțul uită de durere și începe să râdă. Când *zăboveala* aceasta îi este de acum cunoscută copilului, e de ajuns numai ca cel în vârstă să ia mâna micuțului, să zică „Aista-i urs...”, că el de acum zâmbește și așteaptă finalul.

În al doilea rând, variantele acestei creații poetice atrag atenția copilului asupra elementului de învățare a numărului. Dar numărul e primul act al judecății copilului, fapt foarte important în dezvoltarea de mai departe a micuțului.

În al treilea rând, poezioara aceasta povestește, într-un mod foarte elementar, despre diferite fiare: urs, lup, vulpe („are coadă lungă”) ș. a. Deci, textul are importanță cognitivă.

O variantă a creației folclorice analizate îi familiarizează pe copii cu vânătoarea: „Aista (degetul mare) îi iepuraș,/ Aista (arătătorul) doarme dus,/ Aista

(mijlociul) îl fugărește,/ Aista (inelarul) îl împușcă,/ Aista (mezinul) zice: Unde-i mama mea?”

Într-un șir de variante ale textului poetic *Degetele* cei în vârstă le povestesc copiilor, într-o formă amuzantă, despre diferite munci, la care participau și participă copiii (după posibilitățile lor): „Aista (degetul mare) taie lemne,/ Aista (arătătorul) face focul,/ Aista (mijlociul) face plăcinte...” Sau: „Aista (degetul mare) merge la târg,/ Aista (arătătorul) – rămâne acasă...” ș.a.m.d.

Însă cea mai interesantă pare a fi următoarea variantă: „Aici (pe palmă) stă iepurele,/ Aista (degetul mare) îl stârnește,/ Aista (arătătorul) îl gonește,/ Aista (mijlociul) îl prinde...” Apoi toate degetele (vânătorii), „ospătează”. Nu mănâncă numai mezinul. Și nu întâmplător, ci fiindcă n-a lucrat: lenea, trândăvia e condamnată de toți. „Aista (mezinul) plânge și zice:/ Dați-mi și mie o bucatăică!”, iar lui i se răspunde: „Ba nu ți-om da,/ Că n-ai păscut oile/ Pe valea cu florile!”

Opera poetică trezește la copii interesul față de muncă. Avem, deci, exemplul unei „lecții ilustrative” despre comportarea față de muncă și anume conform principiului cunoscut: „Cine nu lucrează, acela nu mănâncă”. Astfel, prin intermediul unei simple poezioare punem temele deprinderii de a munci.

Are scop informativ și vechea „zăboveală” *Fața*. Cu ajutorul acesteia adulții îi familiarizează pe copii cu părțile feții, capului. „Aista-i ochiul-dedeochiul,/ Aista-i gura-balagura,/ Aista-i nasul-fărtănasul,/ Aista-i geana-coțofana,/ Aista-i fruntea-tăvăluc,/ Hap de țuluc!”. După pronunțarea ultimului vers „Hap de țuluc!” îl apucăm pe copil ușurel de păr, iar el râde.

Procesul îmbogățirii în felul acesta a copilului cu noi informații e deosebit de fructuos, căci lucrul respectiv se face ilustrativ, fără vreo impunere (la fiecare vers copilului i se arată ochiul, gura ș.a.m.d.).

Cei mari îl amuzează pe copil și cu *zăboveala*: „Închid ferestrele (i se pune mâna pe pleoa-pe),/ Pun obloanele (genele),/ Închid ușa (gura),/ Pun lăcata (bărbia),/ Succesc cheia (ușor i se sucește nasul)”. Copilul râde cu satisfacție.

Zăboveala aceasta e mai complicată decât premergătoarea prin faptul că aici nu-s numite pur și simplu părțile feții, ci ele înseamnă alte diferite obiecte (pleoa-pele – ferestrele, genele – obloanele, gura – ușa, bărbia – lăcata, nasul – cheia).

Astfel de creații poetice sunt o treaptă a scării ce duce spre cunoașterea limbii materne, spre însușirea poeziei populare. Cu ajutorul lor copiii cunosc lumea înconjurătoare.

AMBASADOR AL CULTURII

UN INTERVIU DE RAIA ROGAC CU ȘTEFAN CARANFIL

BREVIAR BIOGRAFIC

S-a născut la 27 mai 1945, în satul Mihailovca, raionul Cimișlia. Absolvent al Școlii Pedagogice din Călărași (1963) și a Institutului de Arte Gavril Musicescu din Chișinău, Facultatea Dirigat Coral (1970). Artist Emerit din RM, Cavaler al Ordinului de Onoare, Cetățean de Onoare al comunei Biești-Orhei. Debutul său artistic se produce încă în anii de studenție în calitate de dirijor de cor. A condus mai multe colective corale, însă inima și sufletul și le dăruiește, în special, corului de copii „Trison” din Chișinău și corului mixt „Semănătorii” din satul Biești, raionul Orhei. Pe parcursul activității a contribuit la organizarea și desfășurarea concursurilor și festivalurilor corale în calitate de membru, dar și de președinte al juriului, de asemenea, de dirijor principal al corurilor unite. Activează în componența diverselor consilii de atestare a profesorilor și de susținere a gradelor didactice în domeniul educației estetice a copiilor. Este membru fondator al Uniunii Muzicienilor din Moldova, autor a două culegeri folclorice „Melodii folclorice” și „Scriptura eternelor cântări”, semnează în calitate de autor două fonomanuale întru susținerea activității profesorilor de educație muzicală și a dirijorilor formațiilor corale: „Dragă-mi este țara mea” (firma „Melodia”, Moscova, 1989) și „Avem o rezervă de suflet” (firma „Music Master”, 2003), de asemenea, este autorul altor trei discuri: „Dorită-i lumea de frumos”, două ediții înre-

gistrate cu membrii Studioului Vocal „Vedeta” de la Liceul „Spiru Haret” și al treilea, intitulat „Lumini de suflete și dăruire”, înregistrat cu membrii Coralei „Semănătorii” din Biești, Orhei - toate apărute la „Music Master” (2005-2007). Este autorul de proiect și semnează coloana sonoră a albumului actriței Ninela Caranfil „Dorul infinitului din noi”, împreună cu Laboratorul de Creație „AVE Grigore Vieru”, condus de actrița Claudia Pătrânac, înregistrează CD-ul „Între clipa mea și a ta”, iar cu „Semănătorii” și Corala „Pastorală” din Focșani, România - înregistrează CD-ul intitulat „Cântece pastorale”. Colaborează cu Orchestrele Simfonice de la Radio și Televiziune, Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”, Teatrul de Operă și Balet „Maria Bieșu”, Orchestra de muzică populară „Folclor”, Orchestra Teatrului Național „Mihai Eminescu”. Devine ambasador al culturii naționale și desfășoară cu „Trison” și „Semănătorii” 34 de turnee peste hotarele republicii: Franța, Bulgaria, Germania, România, Rusia, Belarus ș.a. Deține circa 100 de premii și diplome de laureat la diverse concursuri și festivaluri.

Anul 2015 este unul semnificativ pentru artistul emerit, dirijorul de cor Ștefan Caranfil. Șapte decenii de viață și activitate se împletesc cu cele aproape cinci decenii ale colectivului „Semănătorii”. De e ploaie, de e vânt, zăpadă sau soare torid, de două ori pe săptămână face naveta în satul Biești, raionul Orhei și nu e simplu de loc, dacă ținem cont că deplasarea o face mai mult cu transport de ocazie.

Domnule Caranfil, când și cum a început această minunată relație artistică și de suflet? Nu cred că ați fost repartizat în mod obligatoriu la Biești pe trei ani, așa cum se practica pe timpuri cu pedagogii, inginerii, chiar și cu ziariștii.

Activitatea de muncă am început-o în anul 1962, în calitate de profesor de muzică și dirijor de cor la școala incompletă din satul Micleușeni, Nisporeni, fiind încă elev la Școala Pedagogică din Călărași. Apoi a urmat dirijatul la: Nisporeni, Dubăsarii-Vechi, Corul de băieți de la Palatul Republican

al Pionerilor și Elevilor, Studioul Coral de Copii al Comitetului de Stat pentru Televiziune și Radiodifuziune din Moldova, corul de copii „Trison” de la Școala medie nr.32 din Chișinău, Studioul Vocal de la Liceul Teoretic „Spiru Haret” ș.a. În timp s-au adunat în suflet frumoase amintiri, cred că și foștii mei discipoli simt același lucru, dovadă sunt succesele, care mai greu se uită.

În legătură cu relația mea cu „Semănătorii” din satul Biești, Orhei, pot spune că a pornit de la o întâmplare. Fiind student la Conservatorul de Stat Gavril Musicescu din Chișinău, mi s-a propus să pregătesc colectivul pentru un festival raional. De la acest debut colaborarea noastră s-a extins pe durata de 46 de ani. Foarte repede, grație popularității și realizărilor obținute, colectivul a primit titlul de Cor Popular (model), devenind pe parcurs laureat și premiant la multiple concursuri și festivaluri raionale, republicane și internaționale. În paralel, reușeam să dirijez și unele coruri de copii din diverse localități, inclusiv mun. Chișinău.

Prin „Semănătorii” ați consolidat un colectiv artistic cu un bogat repertoriu autentic, cum ați reușit să adunați perlele folclorice și să le dați viață veșnică, pentru că știu că aveți mai multe înregistrări?

Dacă e să ne referim doar la repertoriul actual al corului „Semănătorii”, el cuprinde peste 50 de creații corale, de-a lungul anilor însă putem vorbi chiar de sute de cântece, cu preponderență populară, unele absolut inedite, interpretate doar de corul nostru. Am început să mă preocup de folclor încă din anii 70, când activam și la Casa Republicană de Creație Populară, în secția de folclor, unde am și publicat o culegere de melodii folclorice. Membrii corului sunt persoane de diferite profesii: profesori, în frunte cu directorul liceului, educatori, lucrători medicali, membri APL, în frunte cu primarul, agricultori și comercianți din cele două sate ale comunei Biești - Slobozia-Hodoraja și Cigoreni, din ultimul este și preotul cu soția, mai vin și unii săteni din Chișpereni. De exemplu, Maria Cojocari vine permanent la repetiții, parcurgând distanța de câțiva kilometri, de cele mai multe ori pe jos.

E adevărat că formația „Semănătorii” a luat naștere la inițiativa profesorei Vlas, mama actualului primar? Cei doi fii ai familiei au preluat ștafeta artistică și pedagogică de la părinți, ambii profesori, ambii cântă cu vocea, dar și la instrumente muzicale.

Am preluat corul de la învățătoarea Feodora Vlas care, plăcându-i foarte mult să cânte, a creat acest colectiv. De fapt, toți membrii familiei Vlas sunt pasionați de cântec.. Această frumoasă tradiție este caracteristică și pentru alte familii din comuna Biești.

Știu că în această lungă perioadă de activitate s-au schimbat mai mulți primari, pe vremuri președinți de colhozuri, în ce măsură depinde evoluția colectivului de dispoziția conducătorului localității?

Aș zice că nu depinde de dispoziția conducătorilor, dar de nivelul intelectual și cultural al fiecărui membru în parte. Noi am avut noroc de niște conducători care au ținut la valorile spirituale, la tradiții și permanent au susținut acest nucleu de cultură. Mulți din acești conducători ai satului au fost și membrii colectivului coral, bunăoară, Ioachim Cucu, Simion Grosu, Nicolae Voinov, Tudor Marinici, Sergiu Plămădeală, Igor Veveriță, Sergiu Olaru.

Ați avut ocazia să aveți multe turnee peste hotare, atât cu „Semănătorii”, cât și cu „Trison”. Care din aceste călători, de fapt, v-au lăsat cele mai de neuitat impresii?

Am avut onoarea, dar și responsabilitatea să reprezint arta corală, cultura noastră națională atât la vest, cât și la est, în așa țări ca: Germania, România, Bulgaria, Rusia, Belarus, Ucraina, Italia ș.a. Am participat la un șir de concursuri și festivaluri internaționale din orașele Sfântul Gheorghe, Buzău, Vaslui din România, Varna din Bulgaria, Minsk din Belarus, Kiev din Ucraina, de unde ne-am întors de fiecare dată cu premii. Aceste turnee ne-a facilitat relațiile culturale de prietenie direct cu diverse colective corale și organizații, pe care le menținem până în prezent, cum ar fi în acest sens corala „Pastorală” din Focșani, corul Asociației Culturale „Gavriil Gălinescu” din Piatra-Neamț, cu Asociația ProBasarabia și Bucovina „Vasile Voloh” din Brăila, Asociația moldovenilor din Berlin, Liceul Teologic din Paris etc.

Ce colaborări memorabile ați avut pe parcursul activității cu „Semănătorii” și „Trison”? Ultimul l-ați condus mai bine de un sfert de veac?

Cu „Semănătorii” am participat la

toate concursurile și festivalurile republicane și raionale de gen, am evoluat pe cele mai prestigioase scene: Palatul Național „Nicolae Sulac”, Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”, Sala cu Orgă, Teatrul de Vară, Palatul minorităților, Palatul Sindicatelor. Am participat la un șir de concerte televizate și emisiuni radiofonice. Am lansat cu „Semănătorii” și două CD-uri – „Lumini de suflute și dăruire”, iar al doilea a fost cu Formația corală „Pastorală” din Focșani, România, în cadrul Proiectului cultural comun „Diversitatea culturală la est și vest de Prut”.

Deoarece întotdeauna vocile minunate ale copiilor mi-au încălzit sufletul, nu este de mirare că am reușit pe parcursul a mai bine de 25 de ani să dirijez și corul „Trison” de la Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu” din Chișinău. Și cu ei am reușit să lansăm un CD, pe care l-am intitulat „Avem o rezervă de suflut”. Pe lângă participarea la concursuri și festivaluri naționale și internaționale, de unde veneam glorificați cu titlul de laureați, am mai participat la multe concerte jubiliare, serate de creație ale multor personalități, în special din domeniul literaturii, culturii și artelor: Eugen Doga, Gheorghe Mustea, Teodor Zgureanu, Veronica Garștea, Grigore Vieru, Ion Druță, Iulian Filip, Nicolae Glib, Ion Dascăl, Ninela Caranfil, Claudia Pătrânac, Eugen Mamot, Victor Creangă ș.a. Am realizat proiecte comune, concerte și înregistrări cu interpreții Ion Aldea-Teodorovici, Anastasia Lazariuc, Ion Suruceanu, Alexandru Lozanciuc, Valentina Căjocaru, Vitalie Dani ș.a. Am colaborat cu Orchestrele Simfonice ale Radioului și Televiziunii Naționale, a Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici”, a Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”, Orchestra Teatrului Național „Mihai Eminescu”, Orchestra Populară „Folclor” etc.,etc. Au fost înregistrate peste 150 de cântece pentru fondul muzical al Radioului și Televiziunii Naționale. Cu membrii Studioului Vocal de la Liceul „Spiru Haret” am lansat două CD-uri, cu un titlu comun „Dorită-i lumea de frumos”.

Din largul palmares al evoluărilor, care vi s-a întipărit cel mai bine în memorie?

La o ochire retrospectivă, amintirile sunt multe și frumoase, însă de neuitat sunt cele legate de Concertul din Sala Palatului Cantacuzino din București cu prilejul aniversării a 80 de ani de la urcarea pe tron a Regelui Mihai I,

în prezența Majestății Sale și a Principesei Maria. Evoluările corului „Trison” în Catedrala Notre Dame de Paris și din Catedrala din Berlin, spectacolul „Diligența de păpuși” în Sala Palatului din București, alături de cunoscutul menestrel interpret Tudor Gheorghe, concerte din Sala de Concerte a Radioului Național din București și din Sala de Concerte din Varna. Dar parcă poți să le enumeri pe toate?

Ați primit titlul de Cetățean de Onoare a Bieștilor și un locușor unde v-ați construit o căsuță de vară. Marele Rebreanu menționa în Jurnal că din toate onorurile de care s-a bucurat, cea mai dragă i-a fost cea de Cetățean de Onoare.

Am fost onorat cu mai multe titluri, însă este adevărat că cel mai aproape sufletului este cel de Cetățean de Onoare al comunei Biești.

Anturajul de Acasă, ca să spun așa, vă este prielnic pentru activitatea artistică, soția Claudia este actriță, conducătoare de studio artistic, sora Ninela este Artistă a Poporului, ficele vă sunt pasionate de artele plastice...

În activitatea artistică contează foarte mult inspirația, dar și pe cine ai alături. Eu am fost mereu inspirat și susținut de către Claudia Pătrânac-Caranfil, soția mea, care de multe ori la diverse activități era pe post de moderatoare sau de regizor de spectacole. Cu sora Ninela Caranfil am realizat împreună mai multe proiecte. Cât de încărcat de emoție pentru noi și spectatori a fost spectacolul „Întru Tine Doamne ne Rugăm” cu participarea corului „Trison”, care s-a desfășurat la Teatrul Național „Mihai Eminescu”. Acest spectacol a fost prezentat și la Iași. La două CD-uri de ale Ninelei Caranfil am semnat coloana sonoră. Unul cu versuri din marii poeți români despre limba noastră, țara noastră, credința noastră, intitulat „Dorul infinitului din noi”, altul cu psalmi și muzică sacră, care se numește „Rugă”. Fiicele, ambele pictează. Cătălina a absolvit Academia de Arte din Timișoara, iar Gabriela este licențiată a Academiei de Arte din Iași. În prezent sunt în Germania.

Aveți un frumos destin împlinit, ce ar fi să vă mai doriți?

Mi-ași dori s-o încep de la început, cu speranța că voi reuși mai multe lucruri să fac, dar tot legate de domeniul artistic.

Vă mulțumesc mult pentru interviu și vă doresc sănătate, pentru că se zice că-i mai bună decât toate, inspirație și succese pe toate planurile.

Tatiana Coroi, director, filiala Școlii de Arte „V. Hanganu”,
s. Baimaclia, Cantemir

Scopul și obiectivele disciplinei solfegiu în școala de artă

**„Lecția... trebuie să
aducă copiilor bucurie,
altminteri ea pierde
jumătate din preț”.**

(E. J. Dalcroze)

Solfegiu este un obiect obligatoriu în programa școlilor de muzică și a celor de arte, care stabilește particularitatea și universalitatea sistemului muzical de învățământ și urmărește realizarea cunoștințelor muzical-teoretice ca parte componentă a culturii interpretativ-estetice a elevilor.

Noțiunea de „solfegiu” este interpretată ca proces individual continuu de autodesăvârșire profesională a personalității prin multiple forme de contactare cu tainele solfegiului – modalitate de reflectare prin imagini ritmice, armonice etc.

Disciplina solfegiu are două niveluri: 1. **Nivelul informativ-teoretic**, care vizează acumularea de cunoștințe, formarea priceperilor și deprinderilor reproductiv-interpretative. În urma contactului cu studiului teoretic și prin exerciții se formează reprezentări, noțiuni, categorii, judecăți, capacități de reproducere și interpretare, se discern criterii de apreciere valorică, se crează cultura estetic-muzicală, posibilități de utilizare a limbajului specific și de descifrare a mesajul spiritual. 2. **Nivelul formativ-aplicativ** presupune o atitudine adecvată față de valorile muzical-teoretice și contribuie la dezvoltarea lucrurilor practice, cât și la stimularea tendinței de a crea noi valori.

La lecțiile de solfegiu, profesorul și elevii trebuie să acorde o atenție deosebită studierii tuturor formelor de lucru: *solfegierea melodiilor și învățarea cântecelor cu și fără acompaniament (la o voce și la două voci), intonarea exercițiilor (game, secvențe, trepte, intervale, acorduri, etc.).*

Rolul de bază al solfegiului reprezintă educarea, formarea unui muzician de orice specialitate, care contribuie la dezvoltarea auzului muzical, gândirii, memoriei elevului.

Ultimele reforme oferă posibilitatea de a transforma disciplina solfegiu (difil obiect muzical-teoretic), în una interesantă și accesibilă.

În procesul învățării muzicii, perioada inițială are o semnificație deosebită – se stabilesc deprinderi de bază, care pe parcurs asigură dezvoltarea tânărului muzician. În izvorul profesorului se află identificarea modalității de a pasiona elevul prin diferite impresii muzicale, de a dezvolta dragoste adevărată, interesul profund pentru muzică. De asemenea, profesorul este preocupat de crearea atmosferei propice dezvoltării la elev a capacității de a percepe, de a pătrunde în conținutul muzicii și de a o trăi.

Studierea disciplinei respective oferă elevilor oportunitatea operării cu un limbaj universal, cu ajutorul căruia citesc, analizează, notează și redă orice creație muzicală, câștigând echivalența între activitatea de cunoaștere și cea artistică.

Complexitatea fenomenului muzical, derivat în esență din dubla ipoteză a muzicii, aceea de știință și de artă, implică multiple domenii specifice de studiu, precum și diverse planuri educative, estetice, cognitive și fizice. În ipoteza ei de știință, muzica se ocupă de studiul și cercetarea legăturilor și a raporturilor care structurează creația sa, domeniu în care se înscrie și disciplina solfegiu încadrată prin definiție în categoria obiectelor teoretice de specialitate, care acordă atenție cu preponderență importanței dezvoltării auzului prin muzica vie, simțului ritmic, melodic, armonice și polifonic. Activitățile

practice sunt reprezentate substanțial de solfegiere și dicteul muzical.

În complexul unor cerințe profesionale sporite, structura și conținutul actual al programei permite, de fapt, o abordare flexibilă și o mai mare libertate în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor și mijloacelor utilizate. Activitatea muzicală, în deosebi, la vârsta preșcolară și școlară mică, contribuie la educarea deprinderilor inițiale cu ajutorul sau prin intermediul jocului.

Psihologul D.Uznadze, afirmă că instruirea muzicală este o activitate specifică – nu joc și nu muncă, dar și una și alta. Este foarte important ca disciplina solfegiu să nu fie transformată într-o „adunare” a închipuirilor, legilor și regulilor puțin interesante și destul de complicate. Fiecare lecție trebuie să fie tratată de profesor și sesizată de elev ca o lecție de muzică (artă), fiindcă procesul relației cu muzica este unul al cunoașterii pe etape.

La școala de muzică lecțiile de solfegiu sunt structurate pe teme – sistem construit logic, respectând principiul accesibilității și al sistematizării. Specificul disciplinei constă în dezvoltarea la elevi a capacităților necesare înțelegerii, asimilării și operării cu limbajul muzical. Traseul didactic parcurs în acest sens, pentru fiecare element în parte, este:

Receptarea, conștientizarea, analiza, execuția vocală prin solfegiere;

Receptarea, conștientizarea, analizarea, notarea (prin semn specific) – dicteul;

Valorificarea expresivă a limbajului asimilat prin exerciții de improvizare – creație.

Această structurare a demersului didactic precizează cele trei stadii ale învățării, eșalonate ascendent. Parcurgerea acestei căi asigură, pe lângă respectarea specificului disciplinei, achiziții temeinice pentru o bună pregătire de specialitate.

Creația reprezintă treapta superioară pe linia valorificării elementelor de limbaj asimilate, vizând această activitate specializată, de mai târziu.

Scopul disciplinei solfegiu constă în dezvoltarea aptitudinilor înnăscute ale elevilor, formarea stilului, manierelor artistice cu ajutorul asimilării intensive a materialului școlar.

Obiectivele principale ale disciplinei: *educarea interesului stabil pentru lecția de solfegiu; educarea auzului muzical; dezvoltarea teoriei de bază a muzicii; formarea deprinderilor de solfegiere, dezvoltarea intonației stabile; dezvoltarea motricității, coordonării; dezvoltarea gândirii imaginare; dezvoltarea capacităților creative; familiarizarea elevilor cu realizările (capodoperele) artei mondiale; competențe de aplicare a cunoștințelor dobândite în practică.*

Pentru realizarea obiectivelor este necesară dezvoltarea următoarelor trăsături individuale ale elevilor: formarea gândirii; dezvoltarea însușirilor auzului muzical: atenția auditivă, finețea auditivă, reacția auditivă, capacitatea de a memora și a reproduce textul muzical; dezvoltarea capacităților creative la

elevi (a ști să improvizeze, să aleagă acompaniament la melodii și să compună melodii proprii); asimilarea de către elevi a diferitor cunoștințe, necesare muzicianului de orice specialitate, precum și extinderea orizontului lor de cunoaștere.

Practica ne-a demonstrat că studiul instructiv la disciplina solfegiu, la vârsta școlară mică (când copiii în primii trei ani de instruire însușesc un vast material teoretic al școlii de muzică) este favorabil și pe deplin îndreptățit. **Principalele forme de lucru la lecția de solfegiu sunt următoarele:** Solfegierea; Asimilarea materialului studiat din punct de vedere al înălțimii sunetului și intonațional; Însușirea noțiunilor teoretice; Solmizarea și asimilarea metroritmică a materialului de studiu; Analiza auditivă; Dicteul muzical; Improvizarea.

Lecția de solfegiu cu toate varietățile de forme și conținuturi, trebuie să corespundă unui șir de cerințe, care o fac mai rezultativă pentru elevi: *Predarea științifică; Legătura logică între materialul deja studiat; Repetarea conținutului studiat ca un mijloc de aprofundare a cunoștințelor; eficacitatea procedurilor și a metodelor în timpul predării (expunerii) materialului nou; completarea lecției cu elemente noi, suscitând curiozitatea elevilor; axarea demersului didactic pe cunoștințele elevilor deja obținute și pe impresiile lor de viață; trezirea activității intelectuale a elevilor; emotivitatea lecției; atargerea elevilor în procesul creativ; utilizarea materialului demonstrativ și a mijloacelor tehnice; atitudinea individuală (lucru cu elevii cu capacități slabe și cu capacități puternice); capacitatea de a rezolva la lecție teme problematice; semnificația educativă a lecției.*

Practica ne demonstrează că una din condițiile importante ale reușitei unei lecții este claritatea subcompetențelor. Obiectivele operaționale ale lecției de solfegiu sunt formulate la nivel de:

— **Cunoștințe** (însușirea unor cunoștințe, priceperi, deprinderi, iar după necesitate, completarea „golurilor” din cu-

noștințe, priceperi, deprinderi);

— **Capacități** (dezvoltarea gândirii muzicale, a orizontului muzical și general, dezvoltarea memoriei muzicale, etc.);

— **Atitudini** (formarea atitudinilor estetice a stilului muzical, disciplinarea consecventă în atingerea scopului și alte calități pozitive individuale).

Conținutul lecției trebuie să se conformeze cerințelor curriculare, vârstei și capacităților elevilor. Disciplina solfegiu trebuie să fie în conexiune directă cu alte discipline. Fără îndoială, cel mai important principiu al desfășurării lecțiilor de solfegiu la elevii de vârstă școlară mică este interesul lor, la baza căreia se află legătura muzicii cu viața. Elevii să trăiască imaginile muzicale, să reacționeze emotiv la toate evenimentele lecției. Însușirea este în strânsă corelație cu educația, iar eficacitatea instruirii elevilor se determină prin ceea ce elevii au învățat în timpul procesului de studiu. Însă, nu trebuie să uităm că școala de muzică este o instituție de învățământ suplimentar. Mai întâi de toate, trebuie să învățăm copiii să asculte muzica și să o trăiască, chiar și în procesul executării exercițiilor tehnice să creeze și să descopere ceva nou.

Toate formele de activitate trebuie să fie atrăgătoare, să aducă o satisfacție, pentru că principalul scop al profesorului constă în educarea dragostei și a interesului față de muzică, formarea gustului estetic al elevului, întemeiat pe însușirea unui sistem de valori, pe conturarea unei sensibilități proprii, pe dezvoltarea judecății estetice, a posibilității de a analiza și de a judeca impresia produsă de operele receptate, de a reacționa spontan printr-un sentiment de satisfacție sau insatisfacție, față de operele artistice.

„Solfegiu – este cea mai elementară și totodată cea mai importantă disciplină a muzicienilor. Ea este consacrată temeliei profesiei muzicale, instrumentului ei de bază – auzului muzical.

(I. Zemțovskii)

Maria Bortă, șefa bibliotecii publice Costești

CARTEA e oglinda vieții

La biblioteca publică din satul Costești, raionul Ialoveni, s-a desfășurat Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii.

Un rol important în educația unei generații sănătoase îl are contactul cu cartea. Lectura cărților aduce una din cele mai puternice și fericite senzații – diversitatea vieții. Nici una din noile tehnologii informaționale nu-i pot oferi copilului ceea ce îi oferă cartea: posibilitatea de a medita, de a se întreba și oferi răspunsuri, de a zăbovi pe marginea filelor, poate uneori îngălbenite, dar pline de mister. Cei care citesc simt o satisfacție deosebită; doar 6 minute de lectură reduc nivelul stresului cu până la 60%. Zi de zi ne propunem să cucerim tărâșul cititor, să-l împrietenim cu cartea. Nouă, bibliotecarilor, ne place să vedem sălile bibliotecii pline cu copii dornici de lectură. În scopul promovării Lecturii și a Cărții pentru Copii, atragerii unui număr cât mai mare de cititori, biblioteca a organizat un șir de activități, precum expozițiile: „Cartea-pâine a sufletului”, „Cărți și

opere jubiliare 2015”. „Povestea – leagănul fermecat al copilăriei”, discuții despre cele mai îndrăgite cărți și iubit personaj.

O lume întreagă cunoaște numele lui Hans Cristian Andersen- celebru povestitor danez, de la nașterea căruia, în acest an s-au împlinit 210 ani. Este autorul a 168 de basme, printre care: „Soldățelul de plumb”, „Degețica”, „Rățușca cea urâtă”, „Regina fulgilor de nea”, „Povestea unei mame”, „Fetița cu chibrituri”, etc. traduse în peste 100 de limbi ale lumii. Aname de viață și opera lui Hans Cristian Andersen este legată Sărbătoarea Internațională a Cărții pentru Copii care are loc în toată lumea la 2 aprilie. Cu această ocazie le-am făcut cunoștință copiilor cu unele din basmele celebrului povestitor, am vizionat povestea „Fetița cu chibrituri”, care a împlinit 170 de ani de la publicare, am realizat spectacolul literar-muzical „Cartea e oglinda vieții,

fii prieten bun cu ea”, în cadrul căruia copii i-au adus un omagiu celui mai scump prieten al lor – Cartea.

Noi, bibliotecarii, prin munca zilnică și diversele activități culturale cultivăm la copii bunătatea, inteligența, dragostea pentru frumos.

Să citim cât mai mult, să avem un suflet înrăpat, care să ne ajute să zburăm peste greutățile zilei de azi spre ziua de mâine.

Liuba Stavinschi, Metodist la Casa raională de cultură Rezina

Fanfara Plai Nistrean

În muzică, instrumentele joacă rolul culorilor folosite de pictor.

E. Cioran

Pe ritmurile muzicii fanfarei „Plai Nistrean” ne avântăm în iureșul dansului, ascultând melodii ce izvorăsc din bogăția acestui pământ roditor, mângâindu-ne auzul, alinându-ne sufletul și întregindu-ne spiritul. Repertoriul fanfare include: cântece folclorice, muzică de promenadă și creații clasice.

Fanfara „Plai Nistrean”, condusă de Ion Stavinschi, directorul Casei raionale de cultură Rezina a fost înființată în anul 2009. În luna februarie 2010 a debutat cu un program artistic în cadrul sărbătorii „De ziua orașului meu”, prilejuită de aniversarea a 515-ea de la prima atestare documentară a loialității Rezina. Pentru repertoriul bine selectat, prestația artistică deosebită și contribuția la valorificarea și promovarea artei muzicale tradiționale, în primăvara anului 2010 fanfarei „Plai Nistrean” i se conferă calificativul „model”.

Au urmat apoi un șir de evoluări cu succes în cadrul diferitor acțiuni culturale: festivalul național de muzică „Mărțișor”, spectacolul de sărbătoare „Sărut, femeie, mâna ta”, Ziua Independenței Republicii Moldova, sărbătoarea națională „Limba noastră”, ziua națională a vinului, ziua hramului bisericii din satul Buciușca, ziua lucrătorului medical, ziua profesorului, serata de comemorare „Drag mi-a fost în lumea asta”, întrunire de creație „La

Nistru, la mărșioară”. Pe data de 27 august 2011 a participat în cadrul acțiunilor culturale consacrate aniversării a 20-ea de la proclamarea Independenței Republicii Moldova, urmată de o scrisoare de mulțumire din partea Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, în care se menționează

Ion Stavinschi

că fanfara de la Rezina a demonstrat un nivel artistic impecabil, fapt ce a făcut-o deosebită, comparativ cu alte colective.

În luna septembrie 2011 a evoluat în cadrul festivalului „De la lume adunate” în satul Rogojeni, raionul Șoldănești, apoi la 2 iulie 2012 la festivalul cântecului și dansului popular „La umbra stejarului”, Cobâlea, demonstrând măiestrie interpretativă de succes. La 23 iunie

2013 s-a învrednicit de premiul III la festivalul național „Fanfara argintie”, ed. a XIII-ea din or. Soroca. Tot în acest an a mai participat la festivalul cântecului haiducesc „Trec anii haiducului” din Țahnauți, Rezina și festivalul internațional al covoarelor „Din zestre neamului”, ed. I-a, Ignăței, Rezina. În anul 2014 fanfara „Plai Nistrean”

a avut două ieșiri peste hotarele republicii: festivalul creației populare „Rusalca dnestrovaia” din Bușu, r. Iampol, Ucraina și „Zilele Humorului” din orașul Gura Humorului, România. Deasemenea a evoluat la festivalul de folclor „Vetre strămoșești” din s. Lalova, Rezina, festivalul național „Nicolae Glib”, ed. I-i, s. Pepeni, Sângerei, festivalul internațional de folclor „Hora Mare”, ed. a VI-a, or. Rezina și la evenimentul cultural „80 de ani ai Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial” din Chișinău.

În anul 2015 și-a dat concursul la festivalul internațional al muzicii corale „Teodor Țurcani”, ed. a II-a, or. Rezina și la festivalul Iei din or. Chișinău. Fanfara „Plai Nistrean” și dirijorul, Ion Stavinschi, au fost apreciați pentru participare și măiestrie interpretativă cu diplome, semne de gratitudine și trofee.

În perioada de doar 6 ani, Ion Stavinschi, dirijorul fanfarei „Plai Nistrean”, a reușit să plaseze formația rezineană în rândul celor mai reprezentative colective „model” din republică, datorită calităților sale înzestrate cu spirit organizatoric, consecvență și punctualitate. Se instruieste permanent, participă la seminare republicane și laboratoare de creație organizate de către Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial. Selectează repertoriul și colaborează cu maestrul Ion Crasnopolschi, care face aranjamente pentru fanfara „Plai Nistrean” și este un prieten bun al conducătorului și al orchestrei, care prin sfaturile sale, sprijinul moral încurajează orchestra la noi performanțe.

**Pe Dumnezeu îl poți întâlni pretutindeni:
În stropul de rouă, în inima soarelui,
În ocii florilor, în cântecul izvoarelor
Și al privighitorilor. Dar îl vei cunoaște
Cu adevărat în muzică.**

Gr. Vieru

Fanfara „Plai nistrean”

Mariana COCIERU, cercetător științific, Institutul de Filologie

O FORMĂ AVANGARDISTĂ — NEOFOLCLORISMUL

În perioada postbelică, atât în România, cât și în Republica Moldova, apar manifestări sporadice a unei noi formule a fenomenului de folclorism numit *neofolclorism*. Concept, adesea corelat cu *neopaganismul*, *revivalismul* și *reconstructionismul*.

De facto, neofolclorismul apare în primele decenii ale secolului al XX-lea în Rusia și se manifestă cu predicție în arta muzicală. Noua tendință se dezvoltă alături de neoclasicism și izbucnește ca o reacție la folclorismul ortodox reprezentat de membrii asociației creative a compozitorilor ruși *Мозучая кучка* și a cuprins în arealul său aproape întreaga Europă. Exponenți de seamă ai acestui curent sunt: maghiarii Bela Bartok și Zoltan Kodai, românul George Enescu, cehoslovaciile Leos Janacek și Bohuslav Martinů, rușii Serghei Prokofiev și Igor F. Stravinskii, polonezul Karol Szymanowski, spaniolul Manuel de Falla, brazilianul Heitor Villa-Lobos, mexicanul Carlos Antonio de Padua Chávez y Ramírez. La mijlocul secolului trecut mișcarea a cuprins Țările Baltice, Caucazul și Asia Mijlocie. Experimentele de creare a „muzicii lumii” au inclus într-o simbioză elementele academice, etnice și cele de muzică populară. În neofolclorism și-au găsit reflecție cele mai importante idealuri ale timpului, ca o reacție antiromantică și, spre deosebire de sensibilizarea romantică și a rafinamentului impresionist, a inclus într-o simbioză dinamica mișcării, energia și funcționalitatea ritmului, ideile de libertate și reacționare, transpunerea căror a dus la separarea de preceptele academice și căutarea noilor idealuri ale vieții și mijloace ale limbajului muzical; contrapunerea percepției colective a lumii cu conștiința individuală, fobia și solitudinea; revendicarea concepțiilor de popular și național prin sinteza național și european, profesional și popular, modern și antic.

Tendința de a transmite reacțiile sociale, dorința de a conștientiza problemele vieții prin stihia „sciticului” de rit păgân și-a găsit întruchipare nu doar în muzică, ci și în alte arte. De exemplu, în literatura scrisă au căutat noi direcții de utilizare a folclorului scriitorii ruși Vladimir Maiacovșchi și Velimir Hlebnicov, românii Vasile Rebreanu, Vladimir Beșleagă și Vasile Vasilache, în pictură – Valentin Serov și Mihail Vrubeli (reprezentanți ai „Lumii artelor”), în coregrafie – Mihail Fochin și Vațlav Nijinschi.

Spre deosebire de arta muzicală a sec. XIX, neofolclorismul ia la bază straturile străvechi ale folclorului. Drept fundament servește folclorul rural, al țăranilor și nu cel urban. Compozitorii estetizează folclorul, reușind să depășească maniera îngustă etnografică și să-i dea folclorului o rezonanță internațională, făcându-l astfel patrimoniu european. Ei renunță la citarea propriu-zisă, consolidându-și dreptul la propria viziune asupra folclorului, experimentând permanent prin combinarea liberă a constituentelor etnofolclorice.

Prin urmare, în *neofolclorism*, deplasarea spre straturile străvechi ale culturii populare determină noile căutări de creație ale autorilor. În compoziția lucrărilor sunt descoperite cultul naturii și al strămoșilor, imposibilitatea de a despărți omul de natură, inseparabilitatea existenței individuale de cea colectivă. Sunt reînviolate culturile primare, păgânești, natura acestora, hora/jocul strămoșilor, cuprinși de instinctul de fecunditate și perpetuare a neamului, dependenți de cercul ritualului calendaristic și aducători de jertfă în numele vieții, renașterii. Toate aceste elemente sunt combinate cu elementele noi, inovatoare. Reprezentantul de forță al curentului respectiv Ilia Stravinskii sublinia: „Muzica, bazată pe timpul ontologic se supune principiului simulacului, iar cea, racordată la timpul psihologic, preferă să se dezvolte pe contraste” [1, p. 97].

Pentru exponenții curentului respectiv folclorul reprezintă nu doar un simbol al idealului național sau un obiect de venerare, ci un material interesant din punct de vedere muzical, literar, artistic și autentic. Neofolcloriștii simțeau în impulsurile spontane ale preistoriei forțe imperceptibile, capabile să renască civilizația europeană.

În a doua jumătate a secolului XX tendințele neofolclorismului sunt continuate de curentul *noul val folcloric* (G. V. Sviridov, V. A. Gavrilin, P. B. Rivilis, V. Tormis, Ș. A. Cealaev etc.), iar spre sfârșitul secolului apar lucrări în care sunt evocate diverse țări, epoci, regiuni, culturi naționale (Tan Dun, *Ghost opera*, K. Jenkins, *Adiemus* etc.) [2].

În România, spre sfârșitul secolului XX, ca o reacție împotriva folclorismului și neofolclorismului ia amploare curentul *revivalism* (*polytheistic reconstructionism*, *neopaganism*, *folketro*, *folkro*). În esență acesta reprezintă „reconsiderarea unor muzici care au fost abandonate sau sunt în curs de abandonare. Într-un fel, remarcă etnologul Florin Iordan, *revivalismul* e o mișcare post-hippie, apărută prin anii '70, în diverse țări. Spre exemplu, în America au apărut atunci tinerii evrei, interesați nu de muzica părinților, ci de muzica bunicilor migrați la începutul veacului XX din Estul Europei. O parte dintre tineri au devenit astfel interesați de rădăcinile lor și au creat un curent ce se numește *klezmer*. Asta ar însemna «lăutar». În Irlanda vorbim de cimpoaie și muzica irlandeză. Există și la maghiari o puternică și frumoasă școală revivalistă” [3]. Revivaliștii se pronunță împotriva fenomenelor de folclorism și neofolclorism considerându-le a fi dăunătoare pentru autenticitatea culturii tradiționale: „Prin toate lucrările și acțiunile mele culturale, subliniez Speranța Rădulescu – cărți, studii, articole, concerte, sărbători muzicale, organizări și participări la reuniuni științifice, emisiuni radio și TV, m-am opus constant «folclorismului» practicat de mediile și de unele instituții culturale românești. («Folclo-

rismul» este acea orientare care denaturează cultura țărănească genuină, în scopul transformării sale în instrument naționalist sau în bun de consum turistic)” [4].

Salvarea artei tradiționale, în viziunea etnomuzicologului Speranța Rădulescu, aparține curentului revivalist: „Într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, pe măsură ce muzicile noastre tradiționale se vor fi stins sau se vor fi transformat în altceva, fără amprenta etnică, regională sau locală clară, se va naște o mișcare revivalistă care va recupera cu multă migală relicvele muzicilor irosite, le va reaseza într-o construcție înnoită și le va purta ca atare, mai departe. În alte părți ale lumii așa s-a întâmplat, iar tăvălugul va veni și peste noi. De aceea, e important demersul nostru de teaurizare a acestor muzici. <...> O direcție care se prefigurează este transformarea muzicilor tradiționale în muzici folclorizate, ce nu vor avea, se-nțelege, florul și parfumul lor original, dar care vor continua să însemne ceva pentru toți românii. Revivalismul va fi curentul care va salva această muzică tradițională și tentative revivaliste există și astăzi (iată, Sofia Vicoveanca, Grigore Leșe s-ar încadra aici, în eforturile lor de a cânta, în manieră autentică, un repertoriu de cântece vechi). Chiar și revista «Formula AS» se înscrie în curentul acesta revivalist, și de aceea mi s-a părut mie extraordinară Sânziana Pop, pentru că și ea crede în ceea ce face. Știe că dacă de la generația contemporană nu primește răspunsul așteptat, cei din generația următoare îi vor înălța statuie, cel puțin pentru documentarea pe care a făcut-o pe fenomenul României ultimelor două decenii” [Ibidem].

În Republica Moldova tendințe ale neofolclorismului la modă în anii 1960 și-au găsit expresie în lucrările compozitorilor P. Rivilis, Z. Teaci, G. Mustea, I. Macovei și producțiile cinematografice *Poienile roșii* (1966) și *Lăutarii* (1971) ale cineastului Emil Loteanu, care reprezintă și astăzi o redescoperire a „sufletului etnic în spațiul ontic al mitului pastoral și mitului creației”. Operele cinematografice exprimă victoria noțiunii de natură animată și „rostitoare în ipostaza ei de confidentă a sufletului, emoția filmică «vorbește» prin metafore, simboluri și alegorii, iar arhitectonica muzicală călăuzește desfășurarea narațiunii” [5].

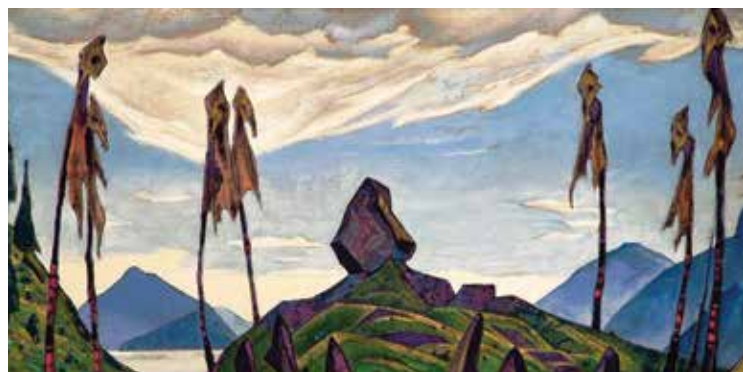
Neofolclorismul a devenit o nouă ipostază a folclorismului nu doar în muzică, cinematografie, coregrafie, artă plastică. Tendințe neofolcloristice observăm și în literatura scrisă. Pentru a răsturna tradițiile existente modernistii perioadei postbelice au încercat o nouă tratare a fenomenului folcloric. Îmbinându-l cu procedee noi, absurde ca realizare, crează opere neobișnuite. Astfel, pentru a „reîmprospăta scrisul căzut într-un «descriptivism poetic» fără orizont” [6, p. 450], scriitorii acceptă o astfel de modalitate artistică, „interesantă și profitabilă pentru creația” lor literară. Exponent al acestor noi abordări în fenomenul literar românesc postbelic este Vasile Rebreanu, care reușește să dea operelor sale prin filiera absurdului și prin atingerea de cultura populară, o rezonanță care are „menirea de a le scoate în ultimă instanță din zona absurdului, încercându-le cu neașteptat de tulburătoare semnificații” [Ibidem, p. 451]. Dacă ne vom referi la procesul literar din Republica Moldova, unei astfel de interpretări pot fi supuse unele creații ale lui Vladimir Beșleagă și Vasile Vasilache. Maniera neobișnuită de a îmbina tehnicile moderne cu

ceea ce semnifică moștenirea culturală a unui popor și care sensibilizează în mod pregnant, a reprezentat o nouă orientare în literatura scrisă, un nou fel de a spune reinterpretării tradiția. Geometria din *Zbor frânt și Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine* de Vladimir Beșleagă, precum și stările de absurd din *Povestea cu cocoșul roșu* de Vasile Vasilache ne demonstrează existența unor tendințe ale neofolclorismului și în spațiul românesc din Basarabia (cu detalii vom reveni asupra viziunii respective într-un alt demers).

Spre final ajungem la concluzia că este dificil de realizat o tratare a problemei culturii populare într-un mod cu adevărat obiectiv. Ipotezele expuse precum și modalitățile de rezolvare nu întotdeauna urmăresc finalul consolant, ci din punct de vedere științific să fie just. Prin urmare, aspectul folcloristic al tratării problemei relațiilor dintre folclor și literatura scrisă necesită amplificare. Soluțiile ar trebui îndreptate în dezvăluirea profundă a trăsăturilor folclorului, în descoperirea specificului genurilor și a legităților de dezvoltare și perceperea acestor particularități proprii creației populare în condițiile noi literare. Într-un sens extins, fenomenul folclorismului reprezintă una dintre axele problemei destinului istoric al folclorului, aflat într-o altă existență în noile condiții istorice și estetice. Relația dintre cele două concepte folclorul și literatura scrisă reprezintă la ora actuală o problemă „de întemeiere”, „de determinare genetică”, „de cataliză” și „de permanentă revitalizare” a fenomenului literar actual.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. История зарубежной музыки, Санкт-Петербург, 1999, nr. 6., p. 97. <http://classic-music.ru/6zm004.html> (văzut la 09.11.2014).
2. Кривопапова Вероника А. Поэтика язычества в музыкальном неофольклоризме первой половины XX века. <http://astrasong.ru/poetika-yazychestva-v-muzykalnom-neofolklorizme-pervoy-poloviny-xx-veka.html> (vizitat 4.11.2014).
3. Navadaru Cozmin. Maneaua arata cum suntem după Revoluție: cu târgurile de blugi prin Văcărești, cu securiști transformați în afaceriști. Interviu cu etnomuzicologul Florin Iordan pentru HotNews.ro, 2008, 19 noiembrie. <http://life.hotnews.ro/stiri-showbiz-5154076-maneaua-arata-cum-suntem-dupa-revolutie-targurile-blugi-prin-vacaresti-securistii-transformati-afaceristi.htm> (vizitat la 11.11.2014).
4. Pavel Corina. Speranțe pentru muzica tradițională? Una singură: Speranța Rădulescu. În: Formula AS, 2010, nr. 907. <http://www.formula-as.ro/2010/907/lumea-romaneasca-24/sperante-pentru-muzica-traditionala-una-singura-speranta-radulescu-12167> (vizitat la 11.10.2014).
5. Plămădeală Ana-Maria. Să-l așteptăm în zori.... În: Literatura și arta, 2013, 24 aprilie. <http://www.literaturasiarta.md/?l=ro&idc=264> (vizitat la 04.11.2014).
6. Opreșan Ion. Modernism folcloric. În: Temelii folclorice și orizont european în literatura română. București: Ed. A. R. S. R., 1971, p. 448-454.

Decorul baletul *Весна священная*, autor Nicolae Rerih

Lilia Balan, specialist principal,
Serviciul Audiovideoteca, Biblioteca Națională a RM

Salon muzical cu genericul Laureatții Festivalului-concurs național al cântecului francofon „**Chantons, amis!**”

Mihai Șerbu, Svetlana Manuil, Constantin Rusnac

Un eveniment inedit de muzică franceză și pictură live a avut loc joi, 25 iunie 2015, în cadrul Salonului muzical cu participarea laureatilor Festivalului-concurs național al cântecului francofon „Chantons, amis!” la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în Sala „Alexe Rău”. Salonul a fost organizat de către Constantin Rusnac, prof. univ., dr. H. C., compozitor și muzicolog și de Lilia Balan, specialist principal, serviciul Audiovideoteca BNRM.

Publicul prezent la acest eveniment cultural a asistat la un moment de har, grație cântecelor interpretate de tinerele talente: Anghel Nadejda – *Grand Prix, 2015*; Munteanu Ana – *Grand Prix, 2014*; Maria Codreanu – *premiul I, 2014*.

În sală au fost vernisate lucrările pictorului Mihai Șerbu, profesor la Școala de arte din Criuleni.

La această manifestare au fost invitați: Jérémie Petit, Prim Consilier la Ambasada Franței, Consilier de Cooperare și Acțiune Culturală; Svetlana Manuil, director adjunct pentru educație, profesoară de franceză la Colegiul de Comerț al Academiei de Studii Economice, președinte Asociației profesorilor de limbă franceză din Republica Moldova și inițiatorea Festivalului concurs „Chantons, amis!”; pictorul Mihai Șerbu, profesor la Școala de Arte din Criuleni; Tudor Stăvilă, doctor habilitat în studiul artelor, directorul Centrului Studiul Artelor al Institutului Patrimoniului Cultural, AȘM.

Moderatorul salonului — compozitorul Constantin Rusnac.

Scopul evenimentului — promovarea tinerilor talente din Republica Moldova.

Interpreta **Ana Munteanu**

Interpreta **Maria Codreanu**

Interpreta **Nadejda Anghel**

Salonul muzical cu genericul **Laureatții Festivalului-concurs național al cântecului francofon „Chantons, amis!”** s-a bucurat de succes, publicul prezent a rămas împlinit sufletește.

CU DOR DESPRE VALEA DRAGĂ

Marele Cicero spunea că „Stima publică nu este un lucru de mică însemnătate pentru viața ta, dar este o rușine s-o obții prin umiliri și lingușiri”. Anume acest aforism se potrivește cum nu se poate mai bine lui Nicolae Todosă din Andrușul de Sus, Cahul, plugar de viță, dar și mare iubitor al cuvântului scris și citit, autor al culegerilor de proză „Valea Dragă” și de versuri „Valea Dragă -vale-n șușumele”, ce vin să materializeze scrierile de cca o jumătate de veac!-a omului care a iubit până la lacrimi acest colț de pământ, acea Valea Dragă din satul natal, cu toate cele dragi și frumoase, dar și mai puțin bune, or, rămas la numai 12 ani orfan de tată, Nicolae Todosă nu s-a lăsat nici pe o clipă înfrânt, grijile nu l-au făcut să renunțe la vorba mucalită, tradiții și tot ce e sfânt aici, la sud, unde vine vorba, e patria mea.

Festivitatea prilejuită de lansarea de carte, moderată de regizorul Victor Ignat și fratele protagonistului, profesorul universitar, Petru Todosă, a întrunit personalități marcante ale literaturii și culturii noastre-scriitorii Mihail Gheorghe Cibotaru, Iulian Filip, Vlad Pohilă, Alexandru Tecuci, istoricianul Ion Buga, foști colegi din Parlamentul Independenței ai lui N.Todosă-Mihai Cotorobai, Vasile Șoimaru, Ion Palii, cunoscutul consătean al autorului, Nicolae Țău, artistul poporului din RM, Alexandru Cazacu, jurnaliști, prieteni, pământeni, profesori și elevi de la LT „Doina și Ion-Aldea Teodorovici” din Chișinău și „Ioan Vodă” din Cahul, profesori din satul Larga, Cahul, fețe bisericești din Chircani și Cahul și mulți-mulți alții, sosiți să soarbă cu plăcere din nectarul veșniciei, ce s-a născut la sat și care, din fericire, continuă să ne mai bucure. Căci Nicolae Todos este omul care a cunoscut

în lunga-i viață (este născut la 15 noiembrie 1935-n.n.) atât gustul pâinii, pe care mai mult l-a visat în anii grei de foamete, război, suflarea brazdei reavăne, lacrima și nesomnul, bucuria și durerea, reușind să rămână bărbat vrednic ca glia- aspră și blândă, cu cugetul și voința neclintite, ca stejarul, să-și păstreze demnitatea de neam, verticalitatea și voința nestrămutată. A vorbit și a acționat întotdeauna așa cum i-a dictat inima, cu îndrăzneală, a spus lucrurilor pe nume, a fost intranșigent, incoruptibil. Colonelul Sergiu Voinu, prezent și dumnealui la festivitate, avea să remarce că „Exemplul dăruirii de sine, dragostea de moșie, patriotismul lui Nicolae Todosă este un model bun de urmat de către noi toți, dacă ținem la acest pământ, la acest neam”. Căci iată ce mărturisește în cartea sa autorul: „Pe mine mama m-a născut în lutul pe care-l călca să-și termine casa. Din lut m-a luat bunica Iordana, moașa satului... Mama, sărmana, a fost la casă și femeie, și bărbat. Când ruga ceva, zicea: „Dă, Doamne, noroc la toată lumea, pâine și sare”. Ruga pâine și ploaie. Când nu venea ploaia, murea în ochii ei pâinea muncită, rămâneam flămânzi noi, copiii ei...” Mihail Cibotaru, care-l cunoaște de ceva ani, avea să spună simplu, dar din inimă: „Nicolae Todosă este omul care sfințește locurile. Da, locurile, căci a activat în mai multe locuri și pretindendi a lăsat urme frumoase, pline de semnificație”. Alături de dumnealui pășesc, la fel cu demnitate, soția Alexandra, cei 5 copii, 3 gineri, 2 nurori și 10 nepoți (deocamdată, zâmbi, satisfăcut, bunelul!), adică, 8 ingineri, 4 profesori, ceilalți-studenți, elevi și viitori elevi, o familie mare, care este fericită. Cu toții se mândresc cu tatălul, bunelul, care a reușit atâtea în viața lui: plugar de viță, inginer, conducător de gospodărie, a știut

să muncească cinstit, cu tragere de inimă, îndemnându-i și pe cei de alături să facă la fel, căci, iubește să spună, recunoștința oamenilor va veni neapărat. Nu toți știu că dumnealui a fost deputat în primul Parlament, ales în mod democratic, al R. Moldova, că Nicolae Todosă este și ctitorul bisericii din satul vecin Chircani, dar și un mucalit povestitor, un mare iubitor al tradițiilor, datinilor noastre creștinești, al folclorului popular. În „Valea Dragă” vom găsi multe eseuri inspirate despre copilăria, adolescența, viața lui Nicolae Todosă, a rudelor și sătenilor săi, despre mării noștri înaintași — Grigore Vieru, Nicolae Sulac, Liviu Damian, Petru Zadnipro, Vitalie Tulnic, Nichita Stănescu, Lidia Istrati, Adrian Păunescu, Ion Druță ș. a., dar și despre vestiți lăutari de la sud, Hora de la Crihana Veche, Manta, Colibași, nunți, datini și obiceiuri de la sat etc.

...Emoționat până la lacrimi, de fericire, desigur, avea să mărturisească că de ceva ani ascultă zvonul clopotului bisericii din Chircani. Îl aude, când acela sună, ca pe îngerul său de pază. Și acel sunet, acea chemare a Domnului, acea vibrație duioasă, care îndeamnă mereu, dintotdeauna la înțelegere și împăcare, îi umple sufletul, întreaga făptură, spulberându-i golul amar și înțepător al dezamăgirilor. Și în acel moment, pe chip i se așterne un zâmbet luminos, iar fața-i radiază de bucurie. Căci, considerația pentru alții ne orânduiește purtarea, ne ridică în fața oamenilor.

Așa să fie încă mulți, mulți ani înainte, dle Nicolae Todos, or, deplina fericire constă în a face fericiri pe alții și doar când suntem fericiti, suntem întotdeauna buni, căci fericirea nu tulbură mintea doar celui înțelept.

Lilia Rogot, șef Secția Asistență de Specialitate BMB „E. Coșeriu”

Izvorul miraculos al înțelepciunii

Citește. Numai citind mereu creierul tău va deveni un laborator nesfârșit de idei și imagini, ne îndeamnă cel mai citit și cunoscut scriitor român Mihai Eminescu.

Să citești în ziua de azi este un lucru mare, mai mare este dacă lectura devine pentru elevi o pasiune, un mod de a trăi, o oază de inspirație și culturalizare. Noi, cei maturi și în special cei de la bibliotecă, trebuie să depunem efort maxim pentru a cultiva la copii dragostea față de carte, pasiunea pentru lectură, respectul față de cultură. Cel mai mare succes al nostru este interesul pe care copiii îl manifestă față de diverse concursuri literare. Unul dintre acestea este „La izvoarele înțelepciunii”, care întrunește cei mai buni elevi, ce trec o selecție constituită din patru etape: locală, raională/ municipală, republicană și etapa finală.

Anul acesta, elevii claselor a VI-a, a VII-a și a VIII-a au măsurat pălăria lui Tom Sawyer, ediția a XXV-a a Concursului Literar Internațional „La izvoarele înțelepciunii” fiind consacrată scriitorului american Mark Twain.

„O carte este un dar, pe care îl poți deschide iar și iar”, spune un vechi proverb. Darul cel mai mare al literaturii americane este Mark Twain.

Reprezentativ prin specia abordată (ficțiune, ficțiune istorică, literatură pentru copii), Mark Twain a devenit cunoscut în întreaga lume prin „Aventurile lui Tom Sawyer”, „Print și cerșetor”, „Aventurile lui Huckleberry Finn”, „Un yankeu la curtea regelui Arthur”. Aceste romane, accesibile ca formă și conținut copiilor, au fost propuse pentru lectură la Concursul „La izvoarele înțelepciunii”.

În municipiul Bălți etapa a II-a a concursului „La izvoarele înțelepciunii”, cea raională/municipală, s-a desfășurat, la 23 aprilie, în incinta filialei pentru copii „Ion Creangă”. Au participat 14 copii din cinci licee ale municipiului. Concursul a fost constituit din 3 probe, intitulate simbolic – Cunoaștere,

Elocvență, Creativitate. În cadrul acestei etape au fost aleși elevii care au depus mult efort ca să ajungă învingători: Cenușa Sorin, elev în cl. a VIII-a „B” - L. T. „B. P. Hasdeu” (locul I); Bîrgău Stelian, cl. a VIII-a „E” - L.T. „M. Eminescu” (locul II); Ouș Maria-Alexandrina, cl. a VI-a „B” - L. T. „M. Eminescu” (locul III); Ciolac Valeria, cl. a VII-a „B” - L. T. „G. Coșbuc”.

Cei patru „erudiți” bălteni și-au mai testat încă o dată cunoștințele la etapa republicană, care a avut loc la 16 mai. Concurând cu 70 de elevi din toată Republica, elevii bălteni au ocupat locuri de frunte: Cenușa Sorin, clasa a VIII-a „B” - L.T. „B. P. Hasdeu” (locul I); Ciolac Valeria, cl. a VII-a „B” - L. T. „G. Coșbuc” (locul I); Ouș Maria-Alexandrina, cl. a VI-a „B” - L. T. „M. Eminescu” (locul II); Bîrgău Stelian, cl. a VIII-a „E” - L. T. „M. Eminescu” (locul III). Citind textul lui Twain în nenumărate rânduri, răsfoind din scoartă în scoartă toată critica literară, elevii noștri au demonstrat că la Bălți se face Carte. Doi dintre ei vor merge la etapa finală, care se va desfășura în România și suntem siguri că și acolo vor obține rezultate bune. Fi-

nala întrunește câte 10 concurenți din Republica Moldova și România. Participanților li se acordă premii (2 premii I, 2 premii II, 2 premii III) și mențiuni pentru participare.

Concursul Internațional Literar „La izvoarele înțelepciunii” este un exercițiu foarte bun pentru elevi: el promovează lectura și familiarizează elevii cu viața și activitatea personalităților din literatura, cultura, istoria națională și universală și totodată, antrenează la elevi abilități de a lucra individual, de a înfrunta emoțiile și a fi responsabili. Remarcabilă, în acest sens, este insistența și curajul de a merge spre victorie a unora dintre concurenți. Cenușa Sorin participă la acest concurs deja al treilea an la rând. Acumulând o experiență colosală în cadrul acestui concurs, Sorin nu mai are frică de examenele de absolvire ce-l așteaptă în viitor.

Din buni străbuni este cunoscut faptul că un izvor bun nu seacă niciodată și cu cât mai multă apă iai, cu atât ea este mai pură și mai cristalină. Izvorul miraculos al înțelepciunii nu va seca nicidecum, atâta timp cât literatura cunoaște astfel de aștri ca Mark Twain.

Vărăncău – vatră bogată

Cu acest generic în com. Vărăncău, r. Soroca, la 10 mai s-a desfășurat examenul de absolvire Modulul Practic al absolventei Posteucă Maria, Catedra „Culturologie”, Colegiul de Arte „N. Botgros”. În cadrul activității și-au găsit reflectare cele mai diverse laturi al modului de viață, concepția locuitorilor satului despre frumusețea tradițiilor, datinilor, obiceiurilor moștenite.

De n-ar lucra însuși Dumnezeu prin oameni multe talente s-ar pierde. Datorită Domnului, printre noi se strecoară spiritul ocrotitor întrupat și în Maria - o fire zbuciumată care se află într-o continuă competiție cu sine, fapt pentru care

a izbutit să adune la vatră pe toți acei care-i consideră satul oaza de lumină de care avem nevoie. Maria a demonstrat că Vărăncău este bogat în tradiții și obiceiuri păstrate cu sfințenie în lada de zestre a spiritualității poporului și scoțându-le din umbra trecutului, le-a oferit viață.

Activitatea ei a confirmat că Vărăncău are un potențial artistic bogat modelat cu atenție și cunoaștere profundă de către profesorii de la școala de muzică din localitate. Mesagerii demni ai tradițiilor culturale vărăncăuene sunt: ansamblul folcloric „La izvoare” în frunte cu dna Lidia Panici; dinastia Panici; dinastia fraților Cazac pentru care

melodiile populare le sunt prea dragi fiind însușite de pe buzele mamei simțindu-le cu toată ființa.

Natura a înzestrat-o și pe Maria cu calități deosebite – fapt confirmat și de autorități în cadrul concursului „Miss Soroca - 2015” obținând marele premiu și trofeul. A promovat calități iscusite și în cadrul proiectului internațional „Cupa Antreprenoriatului Rural” finanțat de Ministerul de Afaceri Externe prin intermediul Fondului de Asistență Umanitară și de dezvoltare, învrednicindu-se de locul II.

În prag de examene de absolvire îi doresc succese, performanțe, iar satul de baștină, colegiul care a modelat-o cu atâta migală și duioșie să-i fie carte de căpătâi.

M. Grigorasenco,

specialist, Secția cultură și turism, Criuleni

Viața nu este decât o călătorie...

La data de 02.04.15 am fost invitați la Expoziția Internațională Specializată „TOURISM. LEISURE. HOTELS”, ediția a XX-a. Unica expoziție din țară la tema turism, odihnă și hoteluri care se desfășoară în perioada 2 - 5 aprilie 2015, la Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo” S.A.

Am avut ocazia să participăm la seminarul republican cu genericul: „Cadru Normativ privind elaborarea rutelor turistice”, - informația fiind prezentată de Victor Ciobanu, șef direcție politici dezvoltare turistică și marketing, iar cea de-a doua parte a fost preluată de Viorel Miron – președintele Asociației de turism din RM cu tematica: „Cercetarea de marketing pentru turismul Național”.

Informația a fost bine expusă încât am putut scoate în

esență scopul și obiectivele normelor metodologice, de a stabili cerințele și mecanismul privind elaborarea, omologarea și înregistrarea rutelor turistice, precum și crearea Registrului rutelor turistice omologate din Republica Moldova. Sigur la prima vedere s-ar părea că totul este foarte clar și am putea face fiecare dintre noi câte o ruta turistică, dar la fel cum nu oricine poate face medicină, așa și aici, e necesar să cunoști tehnicile de muncă, istoria neamului, ținuturile și nu în ultimul rând să poți descoperi acele locuri pitorești, să poți face publicitate corectă ținuturilor natale. Adevăratul scop al călătoriilor nu este să rătăcești printr-o țară străină, dar să drumuiești prin propria țară ca și cum ar fi una străină – redescoperind de fiecare dată ceva nou.

Angela Ursache, șef BP Mateuți

Pădurea

umbrește sfoara sfântă

O descriere pentru satul meu natal, despre pădurea din Mateuți, statornică iernilor grele, dar irepetabile, de aici. Te copleșește cu tăcerea sfântă, încercându-ți sufletul cu o sfințenie aparte.

Joacă umbrele prin copaci și se clatină de dor un puiet de porumbrel. Iar copacii aplecați se învârt ca-ntr-un mister. Doar o vâlvă de zăpadă stă grămadă la tulpina ce se-mbibă cu frunzele uscate de ciufulite absorbibile. Frunza de pe ramul întristat îi cântă copacului oprit în vise și amintiri, cântece arhivate de magnetismul verii. Copacii par că și-au oglindit rădăcinile negre ridicându-le spre cer, ca un scris pe pânza albă a iernii indiferent ce a întins materia pe care vor fi urmele trecutului, șoptele și fluturatul păsărilor care veghează fiindui ochii pădurii îndosite de un multiplu număr de lăstari bebeluși între care se încheie în taină un contract de predare primire de către urmașii crengoshi. Părinții obosiți de spălatul timpului ce-i usucă și îmbracă în înflorații mușchi demni de viața trăită, își așteaptă răbdători plecarea. La marginea acestei păduri, măcieșii stau în liniștea înghețată și încrezuți în ghimpia săi, ostași care nu diminuează plecarea în pădurea lui dragă. Iar la rădăcina florilor uscate ascunse sub foaia albicioasă reproduc puii mândri, ca o dare de seamă către Creatorul lumii. Apoi dintre norii crăpați de lumină se ivește acea binecuvântare a schimbărilor dorite, răspunzând cu culoarea violetă care stinge umbrele din copacii obosiți de înălțimea lor egoistă. Numai urmele ce le-ascunde această pădure pot fi trădate sau ascunse de valurile omătului vâtos și rece.

Fiind crescuți de la aceași rădăcină mamă, undeva patru copaci –gemeni duc o horă permanentă sub muzică veșnică, pentru a nu observa că au găzduit un vesel prieten la tulpină. Alt copac

și-a rezemat cotul de un altul, meditănd filosofia celor din jur. Un altul s-a făcut podișor pentru a ajunge la priveliștea ce se desfășoară în valea unde stau arborii ascunși ca într-un refugiu, pe scalele treptate unde doi copaci stau obrăjiți și cuprinși să nu-i despartă nimeni. Niște copaci scăriți după epoleții scalelor bază își dau onoarea către crucea bise-

du-se lângă o scală veche de pe malul fluviului molcom adormind înghețul, aburindu-i calea spre conturul țărnelui ce-l dirijează spre casă. Suriul negru aurat de copaci odihnește cerul vâlvat de vântucul ce pare că n-are capăt. Este o odihnă totală a tot ce-i viu ce acoperă contrastul dintre fapte și culori în domnescul cuprins sub auriul și melodiosul

ricii ce-i oprește printr-o clipă viteza timpului nemilos. Din vâliță împletitul copacilor duc într-o scară, apoi cobor ca materie neagră pe malul abrupt cu miros de iarnă, inserând un contur care se întinde până la podișurile scăloase ieșite din mama –pământ. Șoimul numără prin uimutul său, treptele unde au coborât dând alarmă că iau găsit. Ei stau surzi și orbi de dragostea de a fi împreună și de albul materiei sfatoase.

Stau răriți și fardați pentru a ținti fiecare urmă ce apare pe materia ghețuscă, viitorii ostași neclintiți de activi, iar copacul ce stă singuratic, înstrăinat în depărtare de cei păduriți peste cărușă de urme îndesit de harnică care se oprește în mijlocul păduriței odihn-

scârțâit ernatic dintre acești nori ce se văluresc de sus printe reflectul vieții cerești cu cea de pe zăpada incredibilă.

Toarnă zăpada diamantăla măcinândo pe pietrele sure, pân șiragul de păsări se desprind ca mărgelile pe cer. Peste împetriții copaci uitându-și puterea să continue, vibrând cu mandraj prin pulsul ingeresc al miraculoasei ninsori vesele. Se plimbă prin pădurea cu umbre veștede ce contemplează aplicând umbrela, lărgindule mișcarea pe materia ce argintește. Iar creionul din diamant conturează în fiecare an acest meleag de iarna croitoare care mai brodează dantele în sărbătorile sfinte.

SIMPOZIONUL

DANSUL POPULAR – EXPRESIE A SPIRITULUI ROMÂNESC

CU OCAZIA ZILEI INTERNAȚIONALE A DANSULUI ÎN INCINTA MUZEULUI NAȚIONAL DE ETNOGRAFIE ȘI ISTORIE NATURALĂ A AVUT LOC SIMPOZIONUL „DANSUL POPULAR – EXPRESIE A SPIRITULUI ROMÂNESC”. MANIFESTAREA ORGANIZATĂ DE CĂTRE INSTITUTUL DE FILOLOGIE AL ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI ÎN COLABORARE CU SERVICIUL AUDIOVIDEOTECA A BIBLIOTECII NAȚIONALE A RM ȘI MUZEUL NAȚIONAL DE ETNOGRAFIE ȘI ISTORIE NATURALĂ, A AVUT O DEOSEBITĂ PRESTANȚĂ PENTRU PUBLICUL INVITAT, ACESTA FIIND FORMAT, ÎN MARE PARTE, DIN SPECIALIȘTI DIN DOMENIUL COREOLOGIC, FOLCLORISTIC, ETNOLOGIC.

Dumitru Caranda (informator de folclor) și dr. Varvara Buzilă

Dr. Iulian Filip

Efrosinia Sofronovici (informator de folclor), s. Batîr, Cimișlia

Mihai Chiriac, coregraf, mun. Chișinău

Coreograful Pavel Popa și Efrosinia Sofronovici

Anatol Magdîl și călușarii „Mărțișorului” mun. Chișinău

Ansamblul de dans popular Mocăncuța (copii)
Conducător - Filimon Dimcea, s. Cociuța, r. Cantemir